

Rapport 2012:17 R

## Tillsynsbesöket vid Kungl. Konsthögskolan 2012





Rapport 2012:17 R

# Tillsynsbesöket vid Kungl. Konsthögskolan 2012

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm  
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post [hsv@hsv.se](mailto:hsv@hsv.se) • [www.hsv.se](http://www.hsv.se)

**Tillsynsbesöket vid Kungl. Konsthögskolan 2012**

Utgiven av Högskoleverket 2012

Högskoleverkets rapportserie 2012:17 R

ISSN 1653-0632

Innehåll: Högskoleverket, juridiska avdelningen, **Caroline Cruz**

Omslagsbild: Ingram Publishing

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

# Innehåll

<b>Sammanfattning</b>	<b>5</b>
<b>Förord</b>	<b>7</b>
<b>Tillsynsbesöket</b>	<b>8</b>
Planeringen	8
Besöket	8
Efterarbetet	10
<b>Högskolelagen och högskoleförordningen</b>	<b>11</b>
Organisation	11
Kursvärderingar	12
Studentrepresentation	15
Samrådsskyldighet om en enda person bereder eller fattar beslut	16
Anställningsordning	17
Kursplaner och utbildningsplaner	18
Examensärenden och frågor om tillgodoräknande	23
Antagningsordning	24
Anstånd och studieuppehåll	25
Utbildning på forskarnivå	29
<b>Förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor</b>	<b>30</b>
Uppdragsutbildningens omfattning	30
<b>Förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor</b>	<b>31</b>
Information till de studerande	31
<b>Funktionshindrade studenter</b>	<b>33</b>
Information och stöd	33
<b>Tryckfrihetsförordningen samt offentlighets- och sekretesslagen</b>	<b>36</b>
Hantering av och information om allmänna handlingar och diarietföring	36
Utlämnande av allmänna handlingar	37
Registrering	38
Posthantering	40
<b>Förvaltningslagen och myndighetsförordningen</b>	<b>43</b>
Besök och öppethållande	43
Handläggningstider	43
Överklagandehänvisningar	46
Formella krav på högskolans beslut	47
Författningsevenlig verksamhet	50



# Sammanfattning

Högskoleverket noterar med tillfredsställelse att studentkåren är väl representerad i Kungl. Konsthögskolans beredande och beslutande organ. Det framgår också att det finns ett gott samarbete mellan högskolan och studentkåren samt att högskolan verkar för studentinflytande även i de fall då enskilda personer fattar beslut i frågor som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

Högskoleverket konstaterar att utbildningsprogrammen vid högskolan i allt väsentligt inte bedrivs i form av kurser. Detta är inte förenligt med högskoleförordningens regler som anger att all utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser. Bestämmelserna gör inte något undantag för de konstnärliga utbildningarna. Högskoleverket kommer att följa upp denna fråga särskilt.

Vidare konstaterar verket att sammanställningar av kursvärderingar har gjorts för ett urval av moment som bl.a. krävs för att få använda maskiner och utrustning. Däremot saknas sammanställningar för övriga utbildningsmoment.

I utbildningsplanen för kandidatprogrammet ställs krav på konstnärlig förmåga som bedöms genom arbetsprov. Högskolan har dock inte sökt och fått något tillstånd hos Högskoleverket och kan således inte ställa upp arbetsprov som ett särskilt behörighetsvillkor för programmet.

Högskolan fattar inga skriftliga avslagsbeslut i antagningsärenden. Högskoleverket anser att en tydlig myndighetsutövning kräver detta. Det är också en förutsättning för att få sin sak prövad av Överklagandenämnden för högskolan.

Handläggningstiderna för de granskade ärendena om utfärdande av examensbevis, tillgodoräknande, anstånd och studieuppehåll är föredömligt korta.

Av högskolans examensordning framgår att det i examensbeviset ska anges bl.a. hela eller avslutade godkända kurser och titel på examensarbetet. Högskoleverket noterar att dessa uppgifter inte anges i de granskade examensbevisen. Att examensbevisen utfärdas automatiskt när en student har avslutat sina studier anser verket är ett problem. Genom att studenterna inte behöver ansöka om examensbevis framgår inte vilken examen studenten begärt och om högskolan har utfärdat den.

Antagningsordningen anger att anstånd inte beviljas dem som är antagna till fristående kurser. Detta strider mot ett beslut av Överklagandenämnden för högskolan. Dessutom saknar antagningsordningen information om det av högskolan beskrivna antagningsförfarandet och den bör således ses över.

Högskoleverket konstaterar att det på högskolans webbplats finns en tydlig information om vem man kan kontakta om man har frågor kring funktionshinder och att det framgår att studenter kan få pedagogiskt stöd.

Högskoleverket är positivt till att högskolan har information till de anställda om hur de ska hantera post som adresserats till dem personligen vid deras frånvaro.

Högskolan har trots att det inte ställs ett sådant krav på högskolan valt att utse en internrevisor. Sedan en tid har det också pågått ett arbete på högskolan för att ta fram nya styrdokument och mallar i olika frågor. Högskoleverket ser positivt på arbetet.



# Förord

Högskoleverket har enligt sin instruktion tillsyn över universitet och högskolor. Tillsynen bedrivs bl.a. genom att verket besöker några lärosäten varje år. Huvudsyftet med besöken är att kontrollera att lärosätena följer de lagar och förordningar som gäller för verksamheten. Avsikten är också att stödja och hjälpa lärosätena att stärka och utveckla den egna kontrollen av verksamheten.

Verket skickar i god tid före besöken ett frågeformulär som lärosätet ska besvara. Därigenom får lärosätets ledning och anställda ett tillfälle att kontrollera och reflektera över den egna verksamheten ur ett förvaltningsrättsligt perspektiv. Vid besöket granskar verket på plats hur lärosätet tillämpar de regler som gäller för verksamheten, bl.a. genom stickprovskontroller. Verket får dessutom värdefulla synpunkter från lärosätena och god inblick i deras verksamhet och de praktiska problem som lärosätena ställs inför, liksom i hur problemen hanteras. Verkets besök dokumenteras i rapporter som läggs ut på verkets webbplats, [www.hsv.se](http://www.hsv.se).

Studenternas rättssäkerhet är en särskilt viktig utgångspunkt för verkets tillsyn. Studentkåren eller studentkårerna vid det aktuella lärosätet får därför inför besöket också möjlighet att besvara frågeformuläret och att lämna synpunkter till verket.

Det är verkets förhoppning att tillsynsbesöken ska vara till stöd och ledning för att förbättra verksamheten vid lärosätena.

# Tillsynsbesöket

## Planeringen

I januari 2012 kontaktades rektorn för Kungl. Konsthögskolan och informerades om att Högscoleverket planerade att göra ett tillsynsbesök vid Konsthögskolan under våren 2012 och att ett formulär med frågor skulle skickas inför besöket.

Frågeformuläret sändes till Konsthögskolan den 26 februari 2012 tillsammans med ett brev med uppmaning om att frågorna skulle besvaras senast den 28 mars 2012.

Konsthögskolans studentkår Klubb Mejan fick också frågeformuläret och gavs möjlighet att lämna synpunkter på hur tillämpningen av reglerna fungerar vid högskolan.

Den 22 mars 2012 inkom svar från Konsthögskolan på det utsända frågeformuläret. Studentkåren avstod från att lämna några synpunkter. Tillsynsbesöket genomfördes den 12 april 2012.

Från Högscoleverket deltog chefsjuristen Christian Sjöstrand samt verksamjuristerna Caroline Cruz, Mikael Herjevik, Jörgen Yng och Mattias Wandé.

## Besöket

### Torsdagen den 12 april 2012

Besöket inleddes med att samtliga företrädare från Högscoleverket träffade rektorn Måns Wrangé, förvaltningschefen Lars-Erik Olsson och enhetschefen för utbildning och forskning samt internationalisering Anneli Hovberger.

Samtliga deltagare presenterade sig och det framgick att Måns Wrangé har varit rektor i drygt tre och ett halvt år, att Anneli Hovberger arbetat vid högskolan sedan 1995 och haft sin nuvarande befattning i drygt två år samt att Lars-Erik-Olsson varit förvaltningschef i ett år.

Christian Sjöstrand berättade om juridiska avdelningens verksamhet samt om syftet med tillsynsbesöket och hur detta besök skulle komma att genomföras.

Därefter redogjorde Måns Wrangé för Konsthögskolans verksamhet som följer. Konsthögskolan har gamla traditioner som går tillbaka till 1700-talet och 1978 knoppades högskolan av från Konstakademin. Konsthögskolan har 208 helårsstudenter och antalet anställda är 60, av dessa är 40 lärare. På Konsthögskolan ges ett kandidatprogram och ett masterprogram i fri konst, samt ett gäststudentprogram, projektutbildning för yrkesverksamma konstnärer och nystartade Mejan resident (där de studerande driver konstnärliga forskningsprojekt). Därutöver ges påbyggnadsutbildningar på avancerad nivå: kursen Konst och arkitektur samt två ettåriga kurser inom arkitektur och restaurering.

ringskonst. Konsthögskolan ingår i den konstnärliga forskarskolan som har sitt säte i Lund, och har inom denna två doktorander. Konsthögskolan ville från början bli undantagen från den nya utbildningsstrukturen och behålla en sammanhållen femårig utbildning. Processen att ändra utbildningsstrukturen tog ett år och gick bra. Konsthögskolan hade bl.a. utvärderingar – hearings – med studenterna. Tid ägnades också åt att se över dokument, utforma riktlinjer och policyer. Man inledde en omorganisation för att effektivisera förvaltningen, och en ny organisations- och beslutsordning har precis trätt i kraft. Det är signifikant att undervisningen är individualiserad.

Sedan diskuterades några av de svar som Konsthögskolan lämnat till Högskoleverket på det utsända frågeformuläret.

Besöket fortsatte med att Mikael Herjevik tog stickprov på ärenden om anstånd och studieuppehåll och Mattias Wände tog stickprov på ärenden om utfärdande av examensbevis och ärenden om tillgodoräkning. Jörgen Yng tog bl.a. stickprov på sammanställningar av kursvärderingar. Till sin hjälp hade de utbildningsadministratören och arkivarien Helen Okou, studiekoordinatören Helena Andersson, forskningskoordinatören och studieadministratören för doktorander Åsa Andersson, informationsansvariga Anne Joki Jacobsson samt Anneli Hovberger. Samtal fördes också om antagningsprocessen. Caroline Cruz träffade registratören och sekreteraren till rektorn och förvaltningschefen Ingrid Jacobstam samt personalchefen Harriet Lundgren. De samtalande om bl.a. högskolans posthantering samt offentlighets- och sekretessfrågor. Därefter träffade Caroline Cruz institutionssekreteraren och samordnaren för studenter med funktionshinder Nina Lindgren. De samtalande bl.a. om förutsättningarna för funktionshindrade studenter att studera vid Konsthögskolan.

Mitt på dagen visade studentkårens ordförande Greta Weibull Konsthögskolans lokaler.

Under eftermiddagen träffade företrädarna för Högskoleverket representanter för utbildningarna: Prorektorn och professorn i skulptur Eberhard Höll (ansvarig för projektstudenterna), prorektorn och lektorn Maria Lantz (kursansvarig för Konst och arkitektur) och lektorn i konsthistoria Milou Allersholm.

Christian Sjöstrand informerade inledningsvis om juridiska avdelningens verksamhet och syftet med besöket.

Sedan fördes samtal om bl.a. kursplaner och de individuella studieplanerna samt det speciella i att studenten är knuten till en professor under hela sin studietid.

Därefter samtalande representanterna från Högskoleverket med studentkårens ordförande Greta Weibull. Studentkåren gavs därigenom möjlighet att lämna synpunkter på hur reglerna tillämpas vid Konsthögskolan.

Tillsynsbesöket avslutades med en återsamling vid vilken Högskoleverkets representanter samt Måns Wrang och Lars-Erik Olsson deltog.

Christian Sjöstrand och hans medarbetare redovisade översiktligt vad som kommit fram vid samtalen med Konsthögskolans personal och vid granskningen av handlingarna. Vissa frågor lyftes fram och diskuterades.

## **Efterarbetet**

Högskoleverket skickade den 1 juni 2012 ett utkast till Kungl. Konsthögskolan för att ge Konsthögskolan tillfälle att korrigera faktafel eller rätta till eventuella missförstånd från verkets sida. Konsthögskolan gavs även möjlighet att lämna synpunkter på frågorna som skickats inför tillsynsbesöket. Studentkåren bereddes också möjlighet att lämna synpunkter på utkastet och frågorna.

Konsthögskolan lämnade därefter synpunkter på rapportutkastet.

# Högskolelagen och högskoleförordningen

## Organisation

Högskoleverket har frågat Kungl. Konsthögskolan vilka förändringar högskolan har gjort i sin organisation med anledning av den nya regeln i 2 kap. 6 § andra stycket högskolelagen (1992:1434). Högskoleverket har också bitt högskolan att bifoga den arbetsordning som styrelsen själv ska besluta om enligt 2 kap. 2 § första stycket 8 högskoleförordningen (1993:100).

Högskolan har svarat följande. Kungl. Konsthögskolan beslutade om en ny organisationsplan och beslutsordning den 16 februari 2012. Högskolan har valt att i huvudsak behålla ett kollegialt system för att involvera den undervisande och forskande personalen i kvalitetsgranskning och beslutsfattande. Rektorn har också parallellt med detta behållit rätten att utse ordförande i olika nämnder och råd. Rektorn är själv ordförande i högskolans utbildnings- och forskningsnämnd. Den operativa ledningen av högskolan är under utvecklande och i dag är rektorn ansvarig för all undervisande och forskande personal. Högskolan har cirka 210 studerande och cirka 40 tongivande svenska och utländska konstnärer, arkitekter och teoretiker som verkar på skolan som lärare. Förvaltningschefen ansvarar för förvaltningen, som är uppdelad på tre enheter: en enhet som utgörs av ett stabskansli (för personal, kommunikation, ekonomi och IT), en enhet för utbildning och forskning och en enhet för lokaler och arbetsmiljö. Förvaltningen består av cirka 20 medarbetare. Vid högskolan finns ett treårigt kandidatprogram i fri konst, ett tvåårigt masterprogram i fri konst, en termins eller ett läsårs projektutbildning för yrkesverksamma konstnärer, ettåriga påbyggnadsutbildningar i arkitektur och restaureringskonst, samt kurserna Konst och arkitektur och Mejan residents.

Högskolan har bifogat följande dokument:

- *Organisationsplan och beslutsordning för Kungl. Konsthögskolan*, beslutad av styrelsen den 16 februari 2012.
- *Rektors delegationsordning*, beslutad av rektorn den 10 juni 2010 och uppdaterad den 20 mars 2012.
- *Förvaltningschefens delegation*, beslutad av förvaltningschefen den 10 juni 2010 och uppdaterad den 20 mars 2012.

## Högskoleverkets bedömning

Den 1 januari 2011 trädde nya bestämmelser om lärosätenas organisation i kraft. Enligt 2 kap. 5 § högskolelagen beslutar en högskola om sin interna organisation utöver styrelse och rektor, om inte något annat är föreskrivet. När högskolan beslutar om sin organisation ska 6 och 7 §§ gälla. I 6 § första stycket anges följande. Beslut ska fattas av personer med vetenskaplig eller konstnärlig kompetens, om besluten kräver en bedömning av

1. uppläggning, genomförande av eller kvalitet i utbildningen, eller
2. organisation av eller kvalitet i såväl forskningen som det konstnärliga utvecklingsarbetet.

Av bestämmelsens andra stycke framgår att om den typen av bedömningar ska göras av en grupp av personer, ska majoriteten av personerna i gruppen ha vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Styrelsen får dock besluta att en sådan majoritet inte behövs om det finns särskilda skäl.

I 2 kap. 7 § högskolelagen anges att studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

Enligt 2 kap. 2 § första stycket 8 högskoleförordningen ska styrelsen själv besluta om en arbetsordning med viktigare föreskrifter om högskolans övergripande organisation, delegering av beslutanderätt, handläggning av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning.

Högskoleverket har tagit del av högskolans organisationsplan och beslutsordning, som högskolan bifogat som sin arbetsordning. Dokumentet innehåller de uppgifter som anges i 2 kap. 2 § första stycket 8 högskoleförordningen. Verket anser att högskolans organisation uppfyller de krav som ställs i högskolelagen på den interna organisationen.

## **Kursvärderingar**

Högskoleverket har frågat vilka åtgärder Kungl. Konsthögskolans ledning vidtar för att säkerställa att bestämmelsen i 1 kap. 14 § högskoleförordningen följs.

Kungl. Konsthögskolan har svarat bl.a. följande. Studenter som har deltagit i en kurs eller ett kursmoment har möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen eller kursmomentet genom en skriftlig kursvärdering. För varje enskild kurs eller kursmoment sammanställer studiekoordinatören enkäterna tillsammans med lärarens kommentarer. Resultatet återkopplas till berörd lärare skriftligen och till studenterna muntligen vid ett utvärderingsmöte som hålls årskursvis i mitten av april. Sammanställningar av utvärderingarna hålls tillgängliga på kansliet. Därutöver kommer frågor kring kursvärderingar att behandlas i det nyinrättade utbildnings- och forskningsrådet.

*Studentkårens representant* har vid tillsynsbesöket uppgett bl.a. följande. Kursvärderingar görs skriftligt på en särskild blankett i anslutning till genomförd kurs. Ingen återkoppling görs till studenterna.

## **Högskoleverkets bedömning**

Enligt 1 kap. 14 § högskoleförordningen ska högskolan ge de studenter som deltar i, eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av högskolan. Högskolan ska sammanställa kursvärderingarna samt informera om

resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna.

Av betydelse i sammanhanget är också bestämmelsen i 6 kap. 13 § högskoleförordningen, som anger att all utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser. Kurser får sammanföras till utbildningsprogram.

Bestämmelserna innebär sammanfattningsvis att all utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser och att kursvärderingar ska anordnas efter kurserna. Av detta följer att kursvärderingar ska anordnas för all utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Regeringen anger följande om kursvärderingar i propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* (prop. 1999/2000:28 s. 31).

Regeringen anser att kursvärderingar är en utgångspunkt för studenters och lärares delaktighet i och inflytande på kvalitetsarbetet. De bör vara obligatoriska inom högskolan. Utvärdering på kursnivå är ett nödvändigt inslag i uppbyggnaden av ett systematiskt kvalitetsarbete. Kursvärderingar kan genomföras på olika sätt. Studenterna skall alltid ges tillfälle att framföra sina erfarenheter och synpunkter. Studenternas ansvar att medverka i kursvärderingen måste förenas med en rättighet att få information om resultaten och att få delta i diskussionen om förbättringar. Alla studenter skall ha rätt att dra fördelar av kursvärderingen för sina studier och sin utveckling. Det är viktigt att erfarenheter från kursvärderingarna verkligen tas till vara och vid behov leder till förbättringar. Genom möjligheten att ta del av sammanställningarna blir kursvärderingarna ett mer effektivt instrument. Om studenterna ser att kursvärderingarna kommer till användning kommer engagemanget för att delta i dem öka, vilket ytterligare stärker deras funktion.

I samband med att grundutbildningen och forskarutbildningen inom fri konst utvärderades av Höskoleverket 2007 (rapport 2007:25 R) noterade bedömargruppen att vid Kungl. Konsthögskolan genomfördes kursvärderingar både muntligt och skriftligt och att rektorn tog del av dem. Hur resultaten användes var dock oklart. I rapporten gavs även generella rekommendationer till högskolorna att kursvärderingar skulle genomföras och läggas till grund för framtida planering av utbildningen. I Höskoleverkets beslut om examenstillstånd för konstnärliga examina anfördes bl.a. att verket förutsatte att Kungl. Konsthögskolan tar hänsyn till de bedömningar och rekommendationer som redovisats i rapporten och arbetar med att åtgärda dessa (verkets beslut 2007-05-29, reg.nr 641-4040-06).

Höskoleverket har i anslutning till tillsynsbesöket inhämtat följande slumpvis utvalda sammanställningar av kursvärderingar för följande kursmoment:

- Ekonomi, grund, 17–18 januari 2012 (yrkesförberedande moment)
- Stenlitografi, 10–20 oktober 2011 (grafik)
- Kroki, 12–16 december 2011 (måleri)
- Fresko, augusti–september 2011 (skulptur)

- Kallglasgjutning, 7–24 november 2011 (glas)
- Photoshop, 17–18 januari 2012 (internetrelaterad media)
- Budget Recalcitrance, hösten 2011 (workshops)
- Individually Focused Artistic Practice (sommarskurs)
- Master Essay Process (masterarbete).

Vid tillsynsbesöket framkom att utbildningen inom kandidatprogrammet och inom mastersprogrammet i allt väsentligt inte bedrivs i form av kurser. De sammanställningar som Högskoleverket har tagit del av avser vad som i respektive utbildningsplan omnämns som ”valbara kursmoment”. Det handlar uteslutande om ett urval av moment som inte är obligatoriska för utbildningen, men som i vissa fall krävs t.ex. för att få använda maskiner och utrustning. Dessa kursmoment utvärderas utifrån ett standardiserat formulär. Kursvärderingarna sammanställs av en studiekeordinator och samlas i en pärm på kansliet.

Vid tillsynsbesöket kunde Högskoleverket däremot inte finna att det genomförs några kursvärderingar för de övriga utbildningsmoment, främst av individuell karaktär, som enligt programmens utbildningsplaner examineras i slutet av varje termin.

Efter tillsynsbesöket har dock Konsthögskolan uppgett följande. Konsthögskolan har tagit fram en ny kursutvärderingspolicy (beslutad den 8 september 2011). Under våren har studenter träffats årskursvis och haft muntliga utvärderingsmöten, som har nedtecknats. Studenterna har också fått möjlighet att komplettera dem med skriftliga utvärderingar. Dessa utvärderingar är koncentrerade kring utbildningsmoment som professorshandledning, undervisningen som sker i professorsgrupper och årskursvisa grupper samt utställningar. Studentrepresentanter från de olika årskurserna har sedan bjudits in till ett återföringsmöte med lärarna, där de synpunkter som kommit fram har diskuterats och förslag till åtgärder tagits upp. Även tidigare gjordes regelbundet utvärderingar av övriga moment i utbildningen, t.ex. vad gäller professorshandledning och vårutställningsarbetet.

Högskoleverket konstaterar emellertid att några sammanställningar eller annan dokumentation från dessa kursvärderingar inte fanns tillgängliga vid verkets besök. Härmed har inte heller resultaten hållits tillgängliga för studenterna på så sätt som högskoleförordningen kräver.

Högskoleverket förutsätter att Konsthögskolan ser till att kursvärderingar i fortsättningen genomförs för all utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Högskolan ska också sammanställa kursvärderingarna samt informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska också hållas tillgängliga för studenterna.

Frågorna om utbildningens bedrivande i kurser och kursvärderingar behandlas även i avsnittet om kurs- och utbildningsplaner.



## **Studentrepresentation**

Högskoleverket har frågat om Kungl. Konsthögskolan och studentkåren har kommit överens om vilka beslutande och beredande grupper som studenterna ska vara representerade i och antalet studentrepresentanter. Om en överenskommelse finns har Högskoleverket bitt högskolan bifoga denna. Verket har också bitt högskolan redogöra för de grupper där studenterna inte är representerade och anledningen till detta.

Kungl. Konsthögskolan har svarat följande. Den nya organisationsplanen och beslutsordningen har behandlats vid två tillfällen. Dels i högskolans styrelse, dels i utbildnings- och forskningsnämnden. Studenterna är representerade i bägge sammanhangen.

Studenter finns representerade i styrelsen och alla nämnder och råd, utom personalansvarsnämnden. I utbildnings- och forskningsnämnden, som är det organ där beslut om utbildning fattas, är studenterna representerade med två deltagare. En omorganisation av nämnder och råd har genomförts vid högskolan, något som har inneburit att antalet deltagare i utbildnings- och forskningsnämnden har minskat. Därmed har studentplatserna proportionerligt minskat med en plats (tidigare var det tre studentrepresentanter). Därutöver har det inrättats ett nytt utbildningsråd som specifikt bereder utbildningsfrågor. I detta råd finns studenter representerade.

Högskolan har cirka 210 studenter och uppdraget att delta i nämnder och råd är betungande, men det är viktigt att studenter får delta i beslutsfattandet. Högskolan har tillsammans med studenterna bedömt att man inte alltid kan ha samma studentrepresentation som ett stort lärosäte.

Studenter finns inte representerade i personalansvarsnämnden beroende dels på att detta inte explicit är formulerat i högskoleförordningen, dels för att den nämnden behandlar personalfrågor. I första hand är personalfrågor ett förhållande mellan högskolan och den anställde.

Vid tillsynsbesöket har högskolan bl.a. upplyst om att en ledningsgrupp ska inrättas där studenterna kommer att vara representerade.

## **Högskoleverkets bedömning**

Studenterna ska enligt 1 kap. 4 a § högskolelagen ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del av arbetet med att vidareutveckla utbildningen.

I 2 kap. 7 § högskolelagen anges att studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

Av 2 kap. 14 § tredje och fjärde styckena högskoleförordningen framgår följande. Om beslut ska fattas av en grupp av personer enligt 2 kap. 6 § andra stycket högskolelagen, dvs. där kravet på majoriteten av personerna i gruppen är vetenskaplig eller konstnärlig kompetens, har studenterna rätt att vara representerade med minst tre ledamöter. Antalet studentrepresentanter i en sådan grupp får dock vara mindre om det finns särskilda skäl med hänsyn till

det totala antalet ledamöter i gruppen. I övrigt beslutar en högskola själv om sådan rätt till representation för studenter som avses i 2 kap. 7 § högskolelagen.

I propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* (prop. 1999/2000:28, s. 28–29) anförde regeringen bl.a. att högskolan och studentkåren tillsammans bör komma överens om vilka organ som studenterna ska vara representerade i.

Enligt regeringens proposition *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor* (prop. 2009/10:149, s. 39) ska rätten till representation gälla alla beslut och all beredning som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, och inte bara vid sådant beslutsfattande som omfattas av kravet på vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Enligt regeringens mening kommer varje universitet och högskola att behöva fatta beslut som innebär att en tydlig intern organisation och arbetsfördelning skapas när det inte längre i lag och förordning föreskrivs hur den interna organisationen ska se ut utöver vad som gäller för styrelse och rektor. Tydligheten i beslutsstrukturen bör därför inte minska. Vidare betonar regeringen att det bör vara naturligt för ett lärosäte att inte låta rätten till deltagande i en grupp vara avhängig av vilka frågor som behandlas i gruppen vid olika tillfällen.

Högskoleverket noterar med tillfredsställelse att studentkåren är väl representerad i högskolans beredande och beslutande organ.

## **Samrådsskyldighet om en enda person bereder eller fattar beslut**

Högskoleverket har frågat vilka rutiner Kungl. Konsthögskolan har för att säkerställa att representanter för studenterna informeras och att samråd sker med dem i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen när beslut fattas eller beredningen genomförs av en enda person.

Kungl. Konsthögskolan har svarat bl.a. följande. Beslut fattas normalt av två personer, där en kan ha berett ärendet. Den person som berett ärendet kan också vara föredragande inför beslut av två beslutsbehöriga personer. I beslutet ska det även framgå om fler personer varit involverade i beslutsberedningen.

De flesta övergripande frågor som rör studenternas utbildning beslutas i utbildnings- och forskningsnämnden. Förvaltningschefen och rektorn har också regelbundna möten med studentkåren, för att behandla aktuella frågor som rör studenternas studiesituation. Studenterna informeras då på ett tidigt stadium om frågor som är under beredning.

Vad gäller beslut som rör enskilda studenter så sker dessa beslut inte i samråd med studenterna. Rutiner för hur beslut fattas framgår dock i Studenthandboken, till exempel vad gäller studieuppehåll, urval till utbytesprogram eller ateljéfördelning.

## Högskoleverkets bedömning

I 2 kap. 7 § högskolelagen föreskrivs att studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. En hänvisning till denna bestämmelse finns i 2 kap. 14 § första stycket högskoleförordningen. Av andra stycket samma paragraf framgår att om beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person, ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. Syftet med denna föreskrift är att garantera studenternas inflytande när ärenden inte hanteras i någon grupp, utan bereds och beslutas av en ensam befattningshavare.

Av högskolans svar och Högskoleverkets samtal med representanter för såväl högskolan som studenter framgår att det finns ett gott samarbete mellan dem och att högskolan verkar för att studenterna ska ha inflytande också i de fall då enskilda personer fattar beslut i frågor som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Verket ser positivt på detta. Verkets erfarenhet är dock att den angivna föreskriften om samråd kan vara svår att tillämpa för enskilda befattningshavare om en högskola saknar egna rutiner på området. Detta gäller även om rektorn och förvaltningschefen – som i detta fall – regelbundet träffar studentkårens representanter. Vid mötet med studentkåren framkom att studentrepresentanterna får god information från högskolan centralt, men att det ibland finns för lite tid att hinna granska frågorna. Enligt studentkåren kan informationen vara oklar när det gäller beslut som fattas på andra nivåer i organisationen, t.ex. de beslut som fattas av professorerna. Mot denna bakgrund anser Högskoleverket att högskolan bör ta fram rutiner för att säkerställa att enskilda befattningshavare samråder med studentrepresentanter i god tid före ett beslut eller slutförandet av en beredning. Att de flesta övergripande frågor som rör studenternas utbildning beslutas i kollegiala organ förändrar inte verkets bedömning.

Högskolan har i sitt svar redovisat att vissa beslut fattas av två personer tillsammans. Högskoleverket behandlar denna fråga i avsnittet om formella krav på högskolans beslut.

## Anställningsordning

Högskoleverket har frågat om Kungl. Konsthögskolan har beslutat om en anställningsordning och, om så är fallet, hur denna hålls tillgänglig.

Kungl. Konsthögskolan har svarat bl.a. följande. När ändringarna i högskoleförordningen inför 2011 skulle implementeras genomfördes endast sådana ändringar i högskolans anställningsordning som gjorde att den överensstämde med högskoleförordningens nya formuleringar. Arbetet med att göra större förändringar pågår för närvarande. De konstnärliga högskolorna i Stockholm har gemensamt genomfört ett arbete kring jämställdhet och meritportfölj. Det arbetet avslutades höstterminen 2011 och resultatet ska arbetas in i anställningsordningen. Anställningsordningen finns tillgänglig på högskolans

webbplats och på intranätet. Vid varje ny lärarekrytering får både sakkunniga och ledamöter i nämnden en uppmaning att ta del av anställningsordningen vid kallelsen till mötet. Vid besöket berättade Konsthögskolan om det pågående arbetet med de större förändringar som ska göras i anställningsordningen. Arbetet kommer att bli klart under 2012.

Konsthögskolan har bifogat den nu gällande anställningsordningen.

### **Högskoleverkets bedömning**

Enligt 2 kap. 2 § 9 högskoleförordningen ska styrelsen för en högskola själva besluta om en anställningsordning.

I propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor* (prop. 2009/10:149 s. 70) anför regeringen att en konsekvens av den ökade friheten blir att högre krav ställs på de regler som lärosätena själva ställer upp vad gäller såväl innehåll som tillgänglighet. Enligt regeringen bör lärosätena i sina anställningsordningar samla de regler som ska gälla vid anställning av lärare och anställningsordningen bör finnas tillgänglig vid högskolan.

Högskoleverket har tagit del av Konsthögskolans anställningsordning, fastställd av högskolestyrelsen den 8 november 2010.

Beträffande innehållet i den nuvarande anställningsordningen har verket inga synpunkter.

### **Kursplaner och utbildningsplaner**

Högskoleverket har frågat var inom Kungl. Konsthögskolans organisation beslut fattas om fastställande av kursplaner och utbildningsplaner för kurser och program och vilka åtgärder Konsthögskolans ledning vidtar för att säkerställa att kursplaner och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i 6 kap. 15 och 17 §§ högskoleförordningen.

Kungl. Konsthögskolan har svarat följande. Beslut om fastställande av kursplaner och utbildningsplaner fattas i Kungl. Konsthögskolans utbildnings- och forskningsnämnd och det finns en mall för vad som ska ingå i en kursplan. Kursplaner och utbildningsplaner kommer enligt den nya organisations- och beslutsordningen att beredas och granskas i ett nyinrättat utbildningsråd.

*Studentkårens representant* har vid besöket uppgett bl.a. att de kurser som ges vid Konsthögskolan till uteslutande del består av teknikkurser som krävs för att få tillgång till verkstäderna. Dessa valbara kurser är inte obligatoriska för utbildningen men krävs t.ex. för att studenterna ska få använda maskiner och utrustning. Information om kurserna ges dels i kurskatalogen, dels som särskild information i samband med respektive kursstart. När det gäller utbildningen efterfrågas större förutsägbarhet från studenterna. Det kan ibland vara svårt att veta vad som krävs under respektive läsår.

Konsthögskolan har efter tillsynsbesöket tillagt följande. De studerande får i början av varje läsår en kurskatalog ur vilken de terminsvis kan välja valbara, ej obligatoriska kursmoment. Dessa kursmoment är vanligtvis från en dag till

ett par veckor långa. Vissa moment krävs för att få tillträde till de olika verkstäderna eller för att få arbeta med vissa tekniker eller maskiner (s.k. körkort). I övrigt erbjuds bl.a. workshops av både praktisk och teoretisk natur.

Högskoleverket har tagit del av de två utbildningsplaner som finns vid Konsthögskolan och vid besöket fått del av samtliga kursplaner (åtta stycken) som finns på Konsthögskolan.

Högskoleverket har granskat följande utbildningsplaner:

- kandidatprogram i fri konst, 180 högskolepoäng
- masterprogram i fri konst, 120 högskolepoäng.

Vidare har följande kursplaner granskats:

- baskurs i konstvetenskap, 4,5 högskolepoäng
- självständigt arbete på masterprogrammet i fri konst, 30 högskolepoäng
- konst+arkitektur aspectivity, 30 högskolepoäng
- projektutbildning för yrkesverksamma konstnärer, 30/60 högskolepoäng
- Resources.II/Just Grounds: Cape Town, 60 högskolepoäng
- Restaurering – Inclusive India – Re: Pune, 60 högskolepoäng
- Mejan residents, 60 högskolepoäng
- Individually Focused Artistic Practise, sommarkurs, 18 högskolepoäng.

Av de granskade kursplanerna är en kurs hänförlig till kandidatprogrammet (*baskurs i konstvetenskap*) och en kurs hänförlig till masterprogrammet (*självständigt arbete*). Övriga kurser vänder sig till studerande med avslutad kandidat- eller masterexamen eller yrkesverksamma konstnärer som vill vidareutbilda sig.

Konsthögskolan har vid besöket bekräftat att några egentliga kursplaner inom programmen inte finns utan att utbildningen i stort bygger på den individuella utbildningsplanen som görs upp mellan studenten och den professor som leder utbildningen i respektive professorsgrupp.

## **Högskoleverkets bedömning**

### **Kurser och utbildningsprogram**

Svenska högstskolor har stor frihet att utforma sina utbildningar fram till examina. Det finns dock på nationell nivå vissa gemensamma bestämmelser för all högskoleutbildning. Dessa bestämmelser, som även gäller för de konstnärliga utbildningarna, skapar ett gemensamt ramverk som bl.a. syftar till att trygga rättssäkerhet och jämförbarhet.

Enligt 6 kap. 13 § högskoleförordningen ska all utbildning på grundnivå och avancerad nivå bedrivas i form av kurser. Kurser får sammanföras till utbildningsprogram. Vidare framgår av högskoleförordningens bestämmelser att det för varje kurs ska finnas en kursplan, där bl.a. kursens nivå och antalet högskolepoäng ska anges (6 kap. 14 och 15 §§). Betyg ska sättas på genomgången kurs om inte högskolan föreskriver något annat (6 kap. 18 §). En student som har fått en kurs godkänd ska på begäran få kursbevis av högskolan (6 kap.

20 §). Som redovisats i ett tidigare avsnitt ska även kursvärderingar anordnas efter kurserna (1 kap. 14 §).

Kursbegreppet är således av central betydelse vid utformningen av alla högskoleutbildningar. Samtidigt har högskolorna stora möjligheter att inom ramen för högskoleförordningen utforma kurserna enligt de förutsättningar och villkor som råder för olika utbildningar. En kurs kan t.ex. vara mycket kort eller sträcka sig över en eller flera terminer. Högskolan måste dock bestämma kursens nivå och antalet högskolepoäng samt redovisa detta i kursplanen.

Kurserna är de byggstenar som tillsammans bildar ett utbildningsprogram. Det är högskolan som utifrån examensordningens krav (bilaga 2 till högskoleförordningen) bestämmer vilka kurser som ska ingå i ett utbildningsprogram. Högskolan kan bestämma att vissa kurser är obligatoriska och att andra får väljas av studenterna själva. Utbildningen på programmet måste dock alltid bedrivas i form av kurser.

### Bestämmelser om kursplaner och utbildningsplaner

Av 6 kap. 14 § högskoleförordningen framgår att det för en kurs ska finnas en kursplan. Enligt 15 § samma kapitel ska följande anges i kursplanen: kursens nivå, antalet högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och de övriga föreskrifter som behövs.

Av 6 kap. 16 § högskoleförordningen framgår att det för ett utbildningsprogram ska finnas en utbildningsplan. Enligt 17 § samma kapitel ska följande anges i utbildningsplanen: de kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och de övriga föreskrifter som behövs.

Regler i kurs- och utbildningsplaner är föreskrifter i den mening som avses i regeringsformen. Reglerna har bl.a. till syfte att informera studenten om vad som gäller för en särskild kurs eller ett utbildningsprogram. Mot denna bakgrund är det viktigt att kurs- och utbildningsplanerna är tydliga. Det är även en grundläggande princip att föreskrifter utfärdade av en svensk myndighet ska vara skrivna på svenska, vilket numera också framgår av 10 § språklagen (2009:600). Kurs- och utbildningsplanerna måste därför vara på svenska.

### Utbildningen vid Kungl. Konsthögskolan

Högskoleverket har granskat de kursplaner som gäller fristående kurser för yrkesverksamma konstnärer. Dessa kursplaner uppfyller högskoleförordningens regler.

När det gäller kandidatprogrammet och masterprogrammet gör Högskoleverket följande bedömning. Enligt utbildningsplanerna för programmen ska det finnas kursplaner för varje termin. Examination sker vid slutet av terminen och en bedömning görs av terminens samlade arbete. I utbildningsplanen för kandidatprogrammet anges att programmet under årskurs 1 innefattar en obligatorisk kurs, baskurs i konstteori, 4,5 högskolepoäng. Under årskurs 2 och 3 ska två obligatoriska kurser i konstteori/konsthistoria väljas. I utbildningsplanen för masterprogrammet anges att minst en kurs i konstteori/konsthis-

torian ska väljas under årskurs 1 och 2. Enligt utbildningsplanerna omfattar utbildningarna även ett examensarbete (självständigt arbete) om 15 respektive 30 högskolepoäng. Återstående delar av programmen består i huvudsak av individuellt konstnärligt arbete och yrkesförberedande moment.

Enligt utbildningsplanerna ges också ett antal valbara kursmoment ur det innevarande årets kursprogram. Som redovisats ovan har högskolan efter tillsynsbesöket upplyst att de studerande i början av varje läsår får en kurskatalog ur vilken de terminsvis kan välja valbara, inte obligatoriska kursmoment, varav vissa krävs för att få tillträde till de olika verkstäderna eller för att få arbeta med vissa tekniker eller maskiner. Ingen av de valbara kursmomenten anges dock med högskolepoäng.

Konsthögskolan har vid tillsynsbesöket uppgett att några egentliga kursplaner inom programmen inte finns utan att utbildningen i stort bygger på den individuella utbildningsplanen som görs upp mellan studenten och den professor som leder utbildningen i respektive professorsgrupp.

Som Högskoleverket redovisat ovan ska all utbildning på grundnivå och avancerad nivå bedrivas i form av kurser. Verket konstaterar att utbildningsprogrammen vid Konsthögskolan i allt väsentligt saknar kurser i högskoleförordningens mening. Utbildningen bedrivs således inte i form av kurser. Detta är inte förenligt med högskoleförordningens regler om högskoleutbildning. All utbildning inom utbildningsprogrammen måste i fortsättningen bedrivas i form av kurser. I respektive utbildningsplan ska det också tydligt anges de kurser som programmen omfattar. Som verket anfört tidigare ska även kursvärderingar genomföras efter varje kurs.

För varje kurs ska högskolan även fastställa en kursplan med det innehåll som anges i 6 kap. 15 § högskoleförordningen. Det finns inget hinder i högskoleförordningen mot att högskolorna därutöver upprättar individuella studieplaner för studenter på grundnivå och avancerad nivå. Sådana individuella studieplaner kan vara värdefulla för studenterna på de aktuella programmen. Dessa individuella studieplaner kan dock inte ersätta de kurs- och utbildningsplaner som ska finnas enligt högskoleförordningen. De individuella studieplanerna får inte heller strida mot kursplanerna och utbildningsplanerna.

Högskoleverket vill i sammanhanget understryka att även utbildningar som innefattar betydande inslag av individuell undervisning omfattas av de redovisade kraven för kurser och utbildningsprogram. Enligt Högskoleverkets uppfattning ger dock bestämmelserna förutsättningar att utforma t.ex. kurs- och utbildningsplaner utifrån de speciella villkor som kan råda för sådan utbildning, t.ex. när det gäller individuella studieupplägg. Kurs- och utbildningsplaner syftar till att reglera det som är gemensamt för utbildningen, som behörighetskrav, mål och formerna för bedömning av studenternas prestationer. Genom ett tydligt system med kurser och med kurs- och utbildningsplaner som uppfyller högskoleförordningens krav ökas förutsägbarheten för studenterna inom utbildningarna, något som studentkåren har efterlyst.

Redan i den utvärdering av Kungl. Konsthögskolan som Högskoleverket genomförde 2007 (rapport 2007:25 R) uttalade verkets bedömaregrupp att högskolan måste lösa frågan om hur den ska kunna bevara sin särart och samtidigt anpassa sig till regelverket inom akademien. Mot bakgrund av vad Högskoleverket nu har anfört förutsätter verket att Kungl. Konsthögskolan vidtar åtgärder för att säkerställa att utbildningsprogrammen uppfyller högskoleförordningens krav för utbildning.

Högskoleverket avser att följa upp frågan särskilt och därför anmodas Kungl. Konsthögskolan att senast den 31 december 2012 redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av Högskoleverkets uttalanden.

### Behörighet till utbildningen

Kandidatprogrammet i fri konst vid Konsthögskolan är på grundnivå och ställer inga särskilda krav på tidigare högskoleutbildning, varför det får anses vända sig till nybörjare.

I utbildningsplanen för kandidatprogrammet anges att för behörighet till programmet krävs, förutom grundläggande behörighet, även särskild behörighet i form av konstnärlig förmåga. Den särskilda behörigheten bedöms genom arbetsprov. Om den särskilda behörigheten är uppfylld kan undantag göras från den grundläggande behörigheten.

Av 7 kap. 9–11 §§ högskoleförordningen framgår att de krav på särskild behörighet som ställs upp vid antagning till ett utbildningsprogram som påbörjas på grundnivå och vänder sig till nybörjare ska anges i en områdesbehörighet. Vidare framgår att Högskoleverket får medge att högskolan för tillträde till en viss utbildning ställer upp andra krav än de som följer av den områdesbehörighet som behövs för den utbildningen.

I Högskoleverkets föreskrifter (HSVFS 2007:8) anges de områdesbehörigheterna som gäller för utbildning som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare. Inte i någon av dessa anges krav på arbetsprov.

I standardbehörighetssystemet som användes sista gången vid antagningen till vårterminen 2010 fanns en möjlighet att använda prov för behörighet. Den möjligheten finns inte i nuvarande områdesbehörighetssystemet. Högskoleverket skrev till lärosätena under 2009 och påminde om förändringen som skulle gälla från och med antagningen till hösten 2010 och att det innebar att de för vissa utbildningar måste ansöka om tillstånd om de ville behålla de aktuella behörighetskraven.

Kungl. Konsthögskolan har inte sökt och fått något tillstånd hos Högskoleverket och kan således inte ställa upp arbetsprov som särskilt behörighetskrav i utbildningsplanen för kandidatprogrammet. Om högskolan vill ställa krav på arbetsprov som behörighetsvillkor måste således tillstånd för detta sökas hos Högskoleverket.

Antagningsfrågor behandlas även i avsnittet om antagningsordningen.



## **Examensärenden och frågor om tillgodoräknande**

Högskoleverket har frågat Kungl. Konsthögskolan om alla som fattar beslut i examensärenden och ärenden om tillgodoräknanden har rätt att göra det genom delegation. Högskoleverket har även begärt att få Konsthögskolans examensordning.

Kungl. Konsthögskolan har svarat att det är rektorn som fattar beslut om examensärenden och att ansvaret för beslut om tillgodoräknanden är delegerat till professorer, lektorer och adjunkter tillsammans med chefen för utbildnings- och forskningsenheten.

Vid besöket informerade Konsthögskolan att de normalt sett har väldigt få ärenden om tillgodoräknande av utbildning.

Förutom ett enskilt ärende om tillgodoräknande av en kurs informerade Konsthögskolan om ett undantagsfall där de vid övergången från magister- till masterutbildning gett studenterna en möjlighet att tillgodoräkna sig de 60 högskolepoäng som de fått under fjärde läsåret på magisterprogrammet i fri konst för att antas på andra året på masterprogrammet i fri konst. Alla studenter som var intresserade av detta fick fylla i en blankett och fick detta beviljat. Enligt Konsthögskolan har studenterna fått studierna tillgodoräknade, men det har inte gått att finna några beslut om dessa tillgodoräknanden (se vidare avsnittet om registrering).

Högskoleverket har granskat ärendet om tillgodoräknande av kurs.

Högskoleverket har vidare slumpvis valt ut och granskat 20 utfärdade examensbevis (se även avsnittet om handläggningstider).

Högskoleverket har vid besöket informerats om att diploma supplement bifogas examensbevisen och har fått en kopia på hur diploma supplement är utformat.

### **Högskoleverkets bedömning**

I 6 kap. 4 § högskoleförordningen föreskrivs att inom all utbildning får endast de examina som anges i examensordningen, bilaga 2 till högskoleförordningen, avläggas. I samma kapitel 6–8 §§ finns regler om tillgodoräknande av kurs och i 9–11 §§ finns regler om examensbevis. Av den databas som finns på Högskoleverkets webbplats, framgår vilka examina högskolan har rätt att utfärda (ersätter den tidigare s.k. krysslistan).

Rektorn har befogenhet att besluta om examensbevis och har inte delegerat denna beslutanderätt. Denna ordning bekräftas av Högskoleverkets granskning av examensärenden. Verkat har kunnat konstatera att Konsthögskolan i de granskade fallen har utfärdat de examina som högskolan har tillstånd att utfärda.

Högskoleverket har tagit del av Konsthögskolans examensordning fastställd den 13 mars 2012. Av examensordningen framgår bl.a. att det i examensbeviset ska anges hela eller avslutade godkända kurser, högskolepoäng samt eventuellt tillgodoräknande, titel på självständigt arbete/examensarbete och omfattningen av högskolepoäng. Högskoleverket noterar att det inte framgår hela

eller avslutade godkända kurser samt titel på självständigt arbete/examensarbete av de granskade examensbevisen. Vidare noterar Högskoleverket att regelhänvisningarna i vissa fall inte är korrekta.

Vid tillsynsbesöket framkom även att examensbevisen utfärdas automatiskt när en student har avslutat sina studier. Denna fråga behandlas i avsnittet om handläggningstider.

Högskoleverket har tagit del av Konsthögskolans delegationsordning av vilken det framgår att professorer, lektorer och adjunkter tillsammans med chefen för utbildnings- och forskningsenheten har att besluta om tillgodoräknande. Av det beslut om tillgodoräknande som Högskoleverket tagit del av framgår att en lektor vid Konsthögskolan fattat beslutet efter föredragning av utbildningsadministratören. Chefen för utbildnings- och forskningsenheten har, av vad som framgår, inte deltagit i beslutet. Frågan om gemensamma beslut kommenteras vidare i avsnittet om formella krav på högskolans beslut.

Vidare noterar Högskoleverket att det saknas några beslut i ärendena om tillgodoräknande i det omnämnda undantagsfallet, vilket är anmärkningsvärt.

Högskoleverket utgår från att Konsthögskolan ser över de noterade bristerna angående examensordningen och tillgodoräknande.

## **Antagningsordning**

Högskoleverket har frågat om Kungl. Konsthögskolans styrelse har beslutat om en antagningsordning. Verket har också begärt att få Konsthögskolans antagningsordning och frågat hur den hålls tillgänglig. Vidare har verket frågat om Konsthögskolan anser att antagningsordningen innehåller de regler som avses i 6 kap. 3 § andra stycket högskoleförordningen.

Kungl. Konsthögskolan har svarat att de har beslutat om en antagningsordning som gäller från den 23 april 2007. Konsthögskolans utbildnings- och forskningsnämnd har den 6 mars 2012 lagt fram ett förslag på en ny antagningsordning som inom kort ska beslutas av styrelsen. Vid besöket upplystes om att de nu bara väntar på att styrelsens ordförande ska meddela beslut om antagningsordningen. När den nya antagningsordningen är beslutad ska den finnas tillgänglig på högskolans webbplats. Konsthögskolan anser att antagningsordningen innehåller de regler som avses i 6 kap. 3 § andra stycket högskoleförordningen.

Vid tillsynsbesöket uppgav Konsthögskolan följande om antagningsprocessen. Ansökan görs till att börja med digitalt genom att de sökande laddar upp bilder och arbeten. Det sker sedan en successiv gallring av de sökande utifrån arbetsproverna. Dessa prov är ett urvalskriterium och inte ett särskilt behörighetsvillkor till utbildningarna. Urvalet görs alltså först och därefter tittar man på behörigheten. En sökande som saknar behörighet men har visat ett tillräckligt bra arbetsprov kan få undantag från behörighetsvillkoren. Hög-

skolan informerar om vilka personer som går vidare till nästa prov och vilka som slutligen antas.

### **Högskoleverkets bedömning**

#### **Beslut av styrelsen**

Enligt 2 kap. 2 § första stycket 7 högskoleförordningen ska styrelsen för en högskola själv besluta om den antagningsordning som anges i 6 kap. 3 § andra stycket samma förordning.

Högskoleverket har tagit del av, den vid tiden för rapportskrivningen ännu inte beslutade, antagningsordningen. Av informationen från högskolan framgår att den nya antagningsordningen kommer att beslutas av styrelsen.

#### **Antagningsordningens tillgänglighet**

I 6 kap. 3 § andra stycket högskoleförordningen anges bl.a. att högskolan ska se till att en antagningsordning finns tillgänglig.

Enligt informationen från högskolan kommer antagningsordningen att finnas tillgänglig på högskolans webbplats när den är beslutad.

#### **Regler i antagningsordningen**

I 6 kap. 3 § andra stycket högskoleförordningen anges bl.a. följande. I en antagningsordning tas de föreskrifter in som högskolan tillämpar i fråga om ansökan, behörighet, urval och antagning och om hur beslut fattas och kan överklagas.

Högskoleverket har granskat högskolans antagningsordning utifrån förutsättningen att det ska vara möjligt för sökande och studenter att ta del av de lokala urvals- och behörighetsregler som tillämpas vid aktuell antagning.

Högskoleverket noterar att antagningsordningen saknar information om det av Konsthögskolan, vid besöket, beskrivna förfarandet för antagning av sökande. Högskoleverket vill i sammanhanget peka på 4 kap. 3 § högskolelagen (1992:1434) av vilken framgår, att om inte alla behöriga till en utbildning kan tas emot, ska urval göras bland de sökande. För tillträde till utbildning gäller alltså att behörigheten prövas först och därefter görs ett urval, om inte alla sökande får plats (se 7 kap. högskoleförordningen). Frågan om särskild behörighet kommenteras vidare under rubriken *Behörighet till utbildningen* i avsnittet om kursplaner och utbildningsplaner.

Högskoleverket anser att Konsthögskolan bör se över antagningsordningen.

### **Anstånd och studieuppehåll**

Högskoleverket har frågat Kungl. Konsthögskolan var i högskolans organisation ärenden om anstånd och studieuppehåll handläggs och om högskolan utfärdat egna regler eller riktlinjer för anstånd och studieuppehåll. Om högskolan har sådana regler har Högskoleverket också bett högskolan att bifoga dem.

Kungl. Konsthögskolan har svarat bl.a. följande. Anstånd och studieuppehåll handläggs på utbildnings- och forskningsenheten. Beslut om anstånd tas av chefen för utbildnings- och forskningsenheten och studieuppehåll av handledande professor, lektor eller adjunkt tillsammans med chefen för utbildnings- och forskningsenheten.

Högskolan har också hänvisat till ansökningsblanketten för studieuppehåll, där riktlinjerna framgår, samt en mall för överklagandehänvisning vid avslagsbeslut.

## **Högskoleverkets bedömning**

### **Författningsbestämmelser m.m.**

Enligt 7 kap. 33 § högskoleförordningen får en högskola i enskilda fall, om det finns särskilda skäl, besluta att den som är antagen till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå vid högskolan

1. får anstånd med att påbörja studierna
2. får fortsätta sina studier efter studieuppehåll.

Det som anges i första stycket gäller också en studerande som avses i 6 kap. 11 c § om den del av utbildningen som högskolan ska anordna ges på grundnivå eller avancerad nivå.

Högskoleverket får meddela närmare föreskrifter om anstånd och om studieuppehåll.

Enligt 12 kap. 2 § 7 får en högskolas beslut att inte bevilja den som är antagen till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå anstånd med att påbörja studierna eller få fortsätta sina studier efter studieuppehåll överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH).

I Högskoleverkets föreskrifter (HSVFS 1999:1, ändrade 2011:9) om anstånd med studier för antagna samt studieuppehåll anges följande.

#### *Anstånd med studier för antagna*

1 § Särskilda skäl för anstånd med att påbörja studierna kan vara sociala, medicinska eller andra särskilda omständigheter som t.ex. vård av barn, värnplikts- eller civilpliktsjänstgöring, studentfackliga uppdrag eller uppskjuten ledighet enligt lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning.

2 § Anståndstiden får uppgå till högst 18 månader om det inte finns synnerliga skäl för en längre tid.

Ett beslut om anstånd får förenas med villkor om anmälan inför den tidpunkt då studierna ska påbörjas.

#### *Studieuppehåll*

3 § Med studieuppehåll avses ett uppehåll i studierna som anmälts till högskolan av studenten.

4 § Särskilda skäl för att få fortsätta studierna efter studieuppehåll kan vara sociala, medicinska eller andra särskilda omständigheter som t.ex. vård av barn, värnplikts- eller civilpliktstjänstgöring eller studentfackliga uppdrag.

Högskolans beslut om att en student får fortsätta sina studier efter studieuppehåll ska avse en bestämd tidsperiod.

Ett beslut om att en student får fortsätta sina studier efter studieuppehåll får förenas med villkor om anmälan inför den tidpunkt då studierna ska fortsätta.

Av 19–21 §§ förvaltningslagen (1986:223) framgår att beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende ska innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Skälen får dock utelämnas helt eller delvis, bl.a. om beslutet inte går någon part emot eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövt att upplysa om skälen. Om beslutet går parten emot och kan överklagas, ska en underrättelse lämnas om hur det kan överklagas och om eventuell avvikande mening.

Beslut om avslag på en ansökan om anstånd eller studieuppehåll kan efter överklagande komma under prövning av ÖNH, vars praxis är prejudikatbildande på området.

Universitet och högskolor har inte något bemyndigande att meddela föreskrifter om anstånd eller studieuppehåll. Men högskolorna har möjlighet att tolka gällande bestämmelser som kan ta sig uttryck i allmänna råd, riktlinjer och andra typer av lokala regler. Högskolorna får emellertid inte inskränka studenternas rätt till anstånd och studieuppehåll i förhållande till de regler som finns i högskoleförordningen och i Högskoleverkets föreskrifter. Lärosätena får inte heller besluta om lokala regler som strider mot ÖNH:s praxis.

Med *anstånd* menas att en student inte behöver påbörja studier som han eller hon är antagen till. Med *studieuppehåll* avses ett uppehåll i studierna som anmälts till högskolan av studenten. Om det finns särskilda skäl får högskolan medge att en student får fortsätta sina studier efter studieuppehållet. Den som har särskilda skäl kan sägas ha platsgaranti efter uppehållet, medan andra som anmäler studieuppehåll utan att ha sådana skäl endast kan återuppta studierna i mån av plats. Om en högskola inte anser att den sökandes skäl är tillräckliga för att medge studieuppehåll med platsgaranti, måste ett avslagsbeslut fattas och överklagandehänvisning lämnas.

### Högskolans lokala regler

Högskolans antagningsordning innehåller ett avsnitt om anstånd med studiestart (avsnitt 9). I antagningsordningen anges att med ”... anstånd menas att en student som antagits till ett utbildningsprogram ges möjlighet att skjuta sin studiestart till nästa tillfälle utbildningen ges, om det finns särskilda skäl.” Antagningsordningen anger vidare att anstånd endast beviljas antagna till ”studieprogram” (utbildningsprogram), men inte antagna till fristående kur-

ser. ÖNH har emellertid den 16 mars 2012 fattat ett beslut (reg.nr 47-180-12) om att ett lärosäte inte haft rätt att ställa upp en regel om att en sökandes skäl för anstånd inte prövas om den sökande antagits till en kurs. Högskoleverket konstaterar mot denna bakgrund att antagningsordningens regel om att anstånd endast beviljas antagna till utbildningsprogram inte överensstämmer med 7 kap. 33 § högskoleförordningen eller Högskoleverkets föreskrifter. Verket förutsätter därför att högskolan ändrar sina lokala regler om anstånd så att de inte inskränker studenternas rätt i förhållande till tillämpliga bestämmelser och ÖNH:s praxis.

När det gäller regler eller riktlinjer för studieuppehåll har högskolan hänvisat till sin ansökningsblankett. På blanketten återges inledningsvis bestämmelserna i högskoleförordningen och Högskoleverkets föreskrifter. Blanketten innehåller också kompletterande upplysningar och beskrivningar av hanteringen vid högskolan. I viss mån kan upplysningarna även uppfattas som lokala regler. Bl.a. anges att Kungl. Konsthögskolan som längst beviljar studieuppehåll omfattande ett läsår. Högskoleverket konstaterar dock att en sådan generell och ovillkorlig tidsgräns för studieuppehåll inte överensstämmer med verkets föreskrifter. En högskola bör alltid göra en individuell prövning av varje ansökan om studieuppehåll.

Konsthögskolan har efter tillsynsbesöket förklarat att vad som avses är att högskolan inte beviljar studieuppehåll för mer än ett år i taget. Kvarstår det skäl att förlänga studieuppehållet gör högskolan detta.

Högskoleverket anser dock att högskolan bör se över texten på blanketten och ge den en tydligare utformning. Texten får inte strida mot Högskoleverkets föreskrifter.

Verket vill även påpeka att i de fall högskolan beviljar studieuppehåll för kortare tid än vad studenten har ansökt om, kan högskolans beslut anses ha gått studenten emot. Högskolan bör i så fall lämna en överklagandehänvisning tillsammans med beslutet om studieuppehåll.

### Ärenden om anstånd och studieuppehåll

Högskoleverket har också begärt att få ta del av ärenden som rör anstånd och studieuppehåll.

När det gäller *anstånd* att påbörja studier har högskolan upplyst om att det förekommer få sådana ärenden. Högskoleverket har granskat tre ärenden om anstånd från 2011. Ärendena hålls ordnade i en pärm. I samtliga fall har ansökningarna bifallits. Beslutshandlingarna uppfyller de formella kraven på myndigheters beslut. Besluten har också fattats av behörig beslutsfattare.

I ett av ärendena om anstånd finns ett ansökningsbrev som inte ankomststämplat (se vidare om ankomststämpel i avsnittet om registrering).

Högskoleverket har i övrigt inga synpunkter att redovisa när det gäller de granskade ärendena om anstånd.

När det gäller *studieuppehåll* har Högskoleverket granskat tio slumpvis valda ärenden från 2011 och 2012. I samtliga fall har ansökningarna bifallits. Beslu-

ten har också fattats av behörig beslutsfattare. Enligt högskolans delegationsordning ska dock en professor också delta i besluten, vilket inte framgår av alla beslutshandlingar. Frågan om gemensamt beslutsfattande kommenteras vidare i avsnittet om formella krav på högskolans beslut. Beslutshandlingarna uppfyller i övrigt de formella kraven på myndigheters beslut.

I ett av besluten anges inte tiden för studieuppehållet. Av 4 § Högskoleverkets föreskrifter följer dock att högskolans beslut om studieuppehåll ska avse en bestämd tidsperiod. Verket utgår från att högskolans beslut i fortsättningen tydligt anger tidsperioden för studieuppehållet.

I flera av ärendena om studieuppehåll har de sökande använt en särskild ansökningsblankett för ändamålet. I föregående avsnitt har Högskoleverket lämnat synpunkter på blankettens text. I övrigt framstår dock blanketten som ändamålsenlig. Högskoleverket ser positivt på att ansökningsblanketter används i dessa typer av ärenden. På så vis klargörs vad de sökande begär och om han eller hon vid beslutet fått sin ansökan beviljad till fullo.

I flera av de granskade ärendena har blanketten inte ankomststämplats. Ärendena om studieuppehåll diarieförs inte utan hålls ordnade i en pärm. Frågorna om ankomststämpel och diarieföring behandlas vidare i avsnittet om registrering.

Högskoleverket har i övrigt inga synpunkter att redovisa när det gäller de granskade ärendena om studieuppehåll.

## **Utbildning på forskarnivå**

Högskoleverket ställer regelmässigt frågor om utbildning på forskarnivå vid tillsynsbesök på universitet och högskolor. Dessa frågor ställdes också till Kungl. Konsthögskolan.

Kungl. Konsthögskolan har inte tillstånd att utfärda examen på forskarnivå. Vid högskolan finns visserligen två verksamma doktorander men dessa är antagna vid Lunds universitet som därmed har det formella ansvaret för utbildningen. Utbildning på forskarnivå var därför inte föremål för Högskoleverkets tillsyn vid besöket på högskolan.

# Förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor

## Uppdragsutbildningens omfattning

Högskoleverket har frågat om Kungl. Konsthögskolan i något eller några fall anordnar uppdragsutbildning som omfattar studier motsvarande mer än 60 högskolepoäng. Verket har även frågat vilka rutiner högskolan tillämpar för att säkerställa att Högskoleverket underrättas skriftligen om sådana uppdragsutbildningar. Högskoleverket har också bitt högskolan att bifoga eventuella riktlinjer.

Högskolan har svarat att uppdragsutbildning som omfattar mer än 60 högskolepoäng inte anordnas vid högskolan. Det har därför inte varit aktuellt med några rutiner om underrättelse till Högskoleverket. Om det skulle ske finns ett förvaltningsansvar för att bevaka detta hos enhetschefen för forskning och utbildning. Några riktlinjer för uppdragsutbildning finns inte.

Vid tillsynsbesöket har högskolan förtydligat att någon uppdragsutbildning inte anordnas vid högskolan.

## Högskoleverkets bedömning

Uppdragsutbildning regleras i förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor och i Högskoleverkets föreskrifter om uppdragsutbildning (HSVFS 2003:3). Högskoleverket har också utarbetat en vägledning (se Högskoleverkets rapport 2003:35 R, *Uppdragsutbildning – en vägledning*).

Enligt 4 § andra stycket i denna förordning ska Högskoleverket underrättas skriftligen när en högskola anordnar uppdragsutbildning som omfattar mer än 60 högskolepoäng.

I 3 § i verkets föreskrifter anges att högskolans underrättelse ska lämnas när det skriftliga avtalet är undertecknat av parterna. Till underrättelsen ska högskolan foga en kopia av avtalet.

Av 1 § i verkets föreskrifter framgår att en högskola ska fastställa riktlinjer för sin uppdragsutbildning. Högskolan ska se till att studenter och andra lätt kan få information om inriktningen och omfattningen av högskolans uppdragsutbildning.

Högskoleverket konstaterar att högskolan inte har någon uppdragsutbildning och inte heller har fastställt några riktlinjer för sådan utbildning. I högskolans årsredovisning för 2011 anges dock att planering har inletts för att skapa nya uppdragsutbildningskurser (s. 19). Högskoleverket förutsätter att högskolan fastställer riktlinjer i enlighet med verkets föreskrifter när uppdragsutbildning blir aktuell.



# Förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor

## Information till de studerande

Högskoleverket har frågat Kungl. Konsthögskolan om hur man informerar den sökande om registrering och behandling av personuppgifter som sker i samband med antagning till utbildning och även bett högskolan bifoga informationsmaterial om sådant finns.

Kungl. Konsthögskolan har svarat att information lämnas i ansökningsinformationen som finns tillgänglig som länkar under respektive programbeskrivning på högskolans webbplats. Där söker man även till de olika programmen. Texten återfinns även under de länkar där man lägger in sina personuppgifter när man skapar ett ansökningskonto. Följande information lämnas:

”Enligt personuppgiftslagen (1998:204) och förordningen om redovisning av studier vid universitet och högskolor (1993:1153) kommer ansökningshandlingar behandlas i ett automatiserat register. KKH är som högskola också en myndighet som lyder under offentlighetsprincipen. Det innebär att det som registreras i våra system är att betrakta som allmän handling och kan enligt offentlighetsprincipen lämnas ut så länge det inte är sekretessbelagda uppgifter. KKH har dock inte som system att lämna ut information till andra verksamheter ...”

Vid besöket upplystes om att det som avses med att KKH inte har som system att lämna ut information till andra verksamheter är att högskolan normalt inte lämnar information om adresser m.m. för reklamändamål och liknande.

## Högskoleverkets bedömning

Enligt 1 kap. 4 § förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor ska högskolan vid antagning till utbildning informera den sökande om att lämnade uppgifter, liksom uppgifter om studier, kommer att registreras. Informationen ska innehålla upplysning om att bestämmelser för registren finns i denna förordning och omfatta den information som ska lämnas enligt personuppgiftslagen (1998:204).

I 23 § personuppgiftslagen anges att den personuppgiftsansvarige självant ska lämna den registrerade informationen om behandlingen av uppgifter om personen, om uppgifterna samlats in från personen själv. Av 25 § samma lag följer att den personuppgiftsansvarige självant ska informera om rätten att ansöka om information och få rättelse. Enligt 28 § personuppgiftslagen är den personuppgiftsansvarige skyldig att på begäran av den registrerade snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats

i enlighet med personuppgiftslagen eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen.

Högskoleverket kan konstatera att informationen endast i vissa delar uppfyller de krav som ställs enligt nämnda förordning. På VHS webbplats [antagning.se](http://antagning.se) finns ett exempel på den information som ska lämnas enligt den aktuella bestämmelsen.

Högskoleverket utgår från att högskolan beaktar verkets synpunkter.

# Funktionshindrade studenter

## Information och stöd

Högskoleverket har frågat Kungl. Konsthögskolan vilka åtgärder högskolan vidtar för att öka lärarnas och studenternas medvetenhet och kunskap om frågor rörande funktionshinder samt vilken information som finns om stödåtgärder och hur den hålls tillgänglig. Verket har också bitt högskolan att bifoga sådan information.

Vidare har verket frågat om Konsthögskolan i något fall har nekat den hjälpsökande särskilt stöd. Verket har också bitt högskolan ge exempel på när en psykiskt funktionshindrad student har fått särskilt stöd för att kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Kungl. Konsthögskolan har svarat följande. Kungl. Konsthögskolan har tagit fram en tillgänglighetspolicy som finns på webbplatsen. Studenter anlitas ibland för avlönade uppdrag att hjälpa funktionshindrade studenter, t.ex. i verkstäder eller genom inläsning av kompendier eller litteratur, vilket ökar deras förståelse för de funktionshindrades situation. Vid arbetsmiljöronder diskuteras också tillgänglighetsaspekter med lärarna.

Kungl. Konsthögskolan informerar sökande till utbildningar och kurser på webbplatsen om att stödåtgärder kan ges till funktionshindrade under studietiden. På webbplatsen finns även information om till vem de kan vända sig för att diskutera detta inför ansökan och studiestart.

De studenter som blivit antagna till ett utbildningsprogram eller en kurs får i studenthandboken information om vem de kan vända sig till på högskolan för att få den hjälp de behöver.

På frågan om Kungl. Konsthögskolan i något fall har nekat hjälpsökande särskilt stöd har högskolan svarat att högskolan inte har nekat någon hjälpsökande stöd.

Kungl. Konsthögskolan har gett följande exempel på när en psykiskt funktionshindrad student har fått särskilt stöd för att tillgodogöra sig utbildningen. De studenter som fått en diagnos där koncentrationssvårigheter ingår och som därför haft svårt att i sitt arbete dela en ateljé med flera studenter har erbjudits en egen ateljé för att få arbetsro och förbättrade möjligheter till koncentration. I andra fall har Konsthögskolan, genom särskilda hjälpfonder ställda till högskolan, kunnat ge stöd till studenter med psykiska problem som behövt gå i terapi för att kunna klara av studierna. Kungl. Konsthögskolan har ett avtal med Studenthälsan som vid sidan om läkarvård erbjuder samtal hos kurator och psykolog. Därutöver anlitar högskolan en gestaltterapeut som håller enskilda samtal med studenter om det kreativa skapandet, som i regel står i nära relation till den egna personen.

Kungl. Konsthögskolan har bifogat utskrift på den information som finns på högskolans webbplats och hänvisat till informationen i Studenthandboken.

Vid samtalet med *samordnaren för studenter med funktionshinder* framkom bl.a. följande. Studenthandboken finns på högskolans webbplats och delas inte ut till studenterna. Högskolan har för närvarande vad man känner till fyra funktionshindrade studenter. För att få någon stödåtgärd krävs för det mesta att studenten ska kunna visa något slags intyg. En student som var gravt synskadad har fått texter inlästa och man köpte en särskilt stor datorskärm. Man har inte behövt söka medel hos Stockholms universitet.

Högskoleverket har tagit del av den information som finns på högskolans webbplats. Under fliken *Studera med funktionshinder* står bl.a. följande.

En funktionsnedsättning behöver inte vara ett hinder för studier vid Kungl. Konsthögskolan. En kontaktperson verkar för att du ska få det stöd som krävs för att kunna genomföra dina studier.

Alla funktionsnedsättningar är individuella. Därför är det viktigt att du som har en funktionsnedsättning och ska börja dina studier här kontaktar oss redan när du blivit antagen. Då kan vi tillsammans prata om dina behov och planera för de pedagogiska stödåtgärder eller anpassningar du behöver. Om du som sökande till någon av våra utbildningar har frågor om stödåtgärder, tveka inte att ta kontakt med oss.

Vidare anges vem som är kontaktperson för studenter med funktionshinder och vem som är kontaktperson för personal med funktionshinder.

Av Studenthandboken framgår vid rubriken *Läsvårigheter och funktionsnedsättning* vem som kan kontaktas om studenten har dyslexi eller läsvårigheter och att man kan få litteraturen inläst. Dessutom anges att samtliga undervisningslokaler ska vara tillgängliga för alla studenter. Information ges också om vem studenten kan kontakta för funktionsanpassning av den fysiska miljön.

### **Högskoleverkets bedömning**

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser om att högskolorna inom ramen för sin verksamhet ska bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter för studenter och sökande oavsett bl.a. funktionshinder.

I propositionen *Den öppna högskolan* (prop. 2001/02:15 s. 104–105) framhåller regeringen att det är angeläget att informationen om olika stödåtgärder till studenter med funktionshinder i högskolan förbättras, lyfts fram och görs mer tillgänglig. Enligt regeringen är det också viktigt att institutioner, lärare och medstudenter informeras.

I regleringsbrevet för budgetåret 2012 avseende universitet och högskolor m.m. anges bl.a. att universitet och högskolor hos Stockholms universitet får ansöka om bidrag för särskilt pedagogiskt stöd för studenter med funktions-

hinder inklusive teckentolkning för de kostnader som överstiger 0,3 procent av anslaget för grundutbildning.

Högskoleverket konstaterar att Kungl. Konsthögskolan har informationsmaterial som vänder sig till sökande, studenter och personal. På högskolans webbplats finns en tydlig information om vem man kan kontakta om man har frågor kring funktionshinder. Det är positivt att det där också framgår att det kan röra sig om pedagogiskt stöd.

# Tryckfrihetsförordningen samt offentlighets- och sekretesslagen

## Hantering av och information om allmänna handlingar och diarieföring

Högskoleverket har frågat om Kungl. Konsthögskolan har någon handledning om hanteringen av allmänna handlingar och diarieföring och, om så är fallet, bett högskolan att bifoga den. Verket har också frågat hur man når ut med information i dessa frågor till de anställda och vilka utbildningsinsatser som görs på området.

Kungl. Konsthögskolan har svarat följande. Kungl. Konsthögskolan har en handledning om allmänna handlingar och diarieföring, och ett internt gallringsbeslut som bland annat tar upp handlingar av ringa betydelse, se bifogade dokument.

Nyanställda får en kort muntlig information samt handledningen om allmänna handlingar och diarieföring av registratorn. Delar av handledningen återfinns i personalhandboken, som även finns på högskolans intranät.

Hela förvaltningen genomgick en endagsutbildning arrangerad av en advokatbyrå i förvaltningsrätt i början av 2012.

Vid samtal vid registraturen framkom bl.a. att i introduktionsprogrammet för nyanställda lärare ingår information om allmänna handlingar och diarieföring.

Kungl. Konsthögskolan har bifogat gallringsbeslutet och personalhandboken.

I personalhandboken finns under rubrikerna *Diarieföring* samt *Offentlighet och sekretess* information om vad som ska diarieföras och vad offentlighetsprincipen innebär.

## Högskoleverkets bedömning

Justitiekanslern (JK) har uttalat att det bör kunna krävas att det för internt bruk finns något slags handledning om allmänna handlingar och diarieföring. I en sådan handledning bör syftet med handlingsoffentlighet och diarieföring förklaras. Av handledningen bör också framgå vad som avses med en allmän handling, vilka handlingar som ska registreras och av vem samt vilka uppgifter som ska registreras. Där bör också framgå vilka slags handlingar man lämpligen kan låta bli att registrera och hur man då gör i stället. Handledningen kan också ge exempel på handlingar som uppenbart är av ringa betydelse för högskolans verksamhet och som därför är undantagna från registrering (JK:s beslut den 17 mars 1999, dnr 396-98-22).

Av beslutet framgår också att återkommande utbildningsinsatser är av största vikt för den personal som sköter diarieföringen. Men samtliga anställda

bör enligt justitiekanslern på lämpligt sätt informeras om vad som gäller om allmänna handlingar och registrering av sådana handlingar.

Högskoleverket konstaterar att det i personalhandboken finns allmän information om diarieföring och om offentlighetsprincipen.

## **Utlämnande av allmänna handlingar**

Högskoleverket har frågat om det finns beslut där utlämnande av en allmän handling har vägrats och om Kungl. Konsthögskolan i sådant fall lämnat någon överklagandehänvisning. Högskoleverket har även frågat om det finns något delegationsbeslut för de fall högskolan vägrar att lämna ut en allmän handling och har bett högskolan att beskriva rutinerna för handläggningen av ett sådant ärende.

Kungl. Konsthögskolan har svarat följande. Det har hänt vid ett tillfälle att utlämnande av allmän handling vägrades, och då lämnades överklagandehänvisning. Registratören kan vid behov rådfråga personalchefen och förvaltningschefen. Delegationsbeslut finns inte.

Högskoleverket har tagit del av ärendet där Kungl. Konsthögskolan avslag om begäran om utlämnande av lönestatistik. Verket konstaterar att den som fattade beslutet var förvaltningschefen vid högskolan.

## **Högskoleverkets bedömning**

Definitionen vad som är allmän handling finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF). Vid prövningen av en begäran om utlämnande av handlingar ska ställning först tas till om handlingen är allmän enligt bestämmelserna i detta kapitel. Om man konstaterar att det är fråga om en allmän handling är huvudprincipen att handlingen ska lämnas ut.

En begäran om att ta del av en allmän handling ska enligt 2 kap. 14 § TF göras hos den myndighet som förvarar handlingen.

I 6 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) regleras utlämnande av allmänna handlingar och uppgifter ur sådana handlingar samt överklagande. Med stöd av offentlighets- och sekretesslagen (OSL) kan en allmän handling eller en uppgift ur en sådan handling beläggas med sekretess.

Av 6 kap. 3 § OSL framgår följande. Har en anställd vid myndigheten ansvar för vården av en handling, enligt arbetsordningen eller på grund av ett särskilt beslut, är det i första hand den anställde som ska pröva om handlingen ska lämnas ut. I tveksamma fall ska den anställde låta myndigheten göra prövningen, om det kan ske utan onödigt dröjsmål. Om den anställde vägrar att lämna ut handlingen helt eller delvis ska den som har gjort framställningen underrättas om detta. Den enskilde ska då också informeras om möjligheten att begära myndighetens prövning och att det krävs ett skriftligt beslut av myndigheten för att beslutet ska kunna överklagas.

Vidare framgår av 6 kap. 7 § OSL att en enskild får överklaga myndighetens beslut att inte lämna ut en handling, att lämna ut handlingen med förbehåll

som inskränker den enskildes rätt att röja innehållet eller annars förfoga över den. Enligt 8 § får sådana beslut, i flertalet fall, överklagas hos en kammarrätt. Att ett beslut som går att överklaga ska förses med en anvisning om hur det kan överklagas följer av 21 § förvaltningslagen.

Myndigheters beslut att vägra lämna ut en handling kan således överklagas. En förutsättning är dock att det finns ett av myndigheten fattat avslagsbeslut. Om ett beslut skrivits under av någon som inte har bemyndigande att på myndighetens vägnar fatta ett sådant beslut, ska överklagandeinstansen inte ta upp överklagandet till prövning (se RÅ 1991 not 320).

Det är alltså viktigt att det klart och tydligt framgår vem som på myndighetens vägnar ska fatta beslut om att vägra lämna ut en handling. Högskoleverket konstaterar att det i personalhandboken anges att det är förvaltningschefen som ska fatta beslut om att inte lämna ut en handling, men att det inte finns något delegationsbeslut från rektorn om att förvaltningschefen ska fatta sådana beslut för myndighetens räkning.

Högskoleverket utgår från att Kungl. Konsthögskolan reder ut detta och klargör vad som gäller.

## Registrering

Högskoleverket har bitt Kungl. Konsthögskolan beskriva hur högskolan ordnar sin registrering av handlingar och frågat om det finns särskilda register för någon viss del av verksamheten eller för vissa typer av handlingar. Högskoleverket har även frågat var i organisationen och hur handlingar i ärenden om antagning, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd och studieuppehåll registreras.

Kungl. Konsthögskolan har svarat bl.a. följande. Diarieföring sker i Diabas. Personalbeslut och övriga beslut finns i pärmar hos registratören. Protokoll från styrelsen och beslutande nämnder finns i pärmar i närarkivet. Ansökningar till tjänster diarieförs och handlingarna registreras i en ansökningsdatabas. Arkivförteckningen sker i Klara. Ansökningar till utbildningar i fri konst registreras i ansökningsdatabaser.

Beslut om antagning och vissa underlag för studieuppehåll diarieförs i Diabas. Samtliga utbildningsbeslut (antagning, studieuppehåll, byte av professor, anstånd, m.m.) finns i pärmar hos utbildningsadministratören.

Efter tillsynsbesöket har Konsthögskolan upplyst att de underlag för studieuppehåll som diarieförs i Diabas är de som sekretessbelagts och inte bör finnas i pärmar.

Vid besöket vid *registraturen* framkom följande. Ärenden om anstånd och studieuppehåll diarieförs inte. Dessa ärenden finns samlade i en pärm hos studieadministratören.

Vid sökning av ärenden om tillgodoräknade i Diabas fanns fyra sådana ärenden registrerade. Högskoleverket tog del av dem och kunde konstatera att de var ankomststämplade och hade diarienummer. Dessutom fick Hög-



skoleverket ta del av ytterligare ett ärende om tillgodoräknande som fanns i en pärm hos studieadministratören. Detta ärende var ankomststämplat men hade inget diarienummer.

Registratören uppgav att hon inte har varit med om att någon överklagat något studentärende.

### **Högskoleverkets bedömning**

I 5 kap. 1 och 2 §§ offentlighets- och sekretesslagen (OSL) regleras myndigheternas skyldighet att registrera allmänna handlingar och vad registret ska innehålla. I 1 § anges följande.

Allmänna handlingar ska registreras så snart de har kommit in till eller upprättats hos en myndighet, om inte annat följer av andra-fjärde styckena.

Om en myndighet hos en annan myndighet har elektronisk tillgång till en upptagning för automatiserad behandling som är en allmän handling ska handlingen registreras endast av den myndighet som gjort upptagningen tillgänglig för den andra myndigheten.

Handlingar som inte omfattas av sekretess behöver inte registreras om de hålls ordnade så att det utan svårighet kan fastställas om de har kommit in eller upprättats.

Om det är uppenbart att en allmän handling är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet, behöver den varken registreras eller hållas ordnad.

Enligt 2 § ska, beträffande handlingar som registreras enligt 1 §, det av registret framgå datum då handlingen kom in eller upprättades, diarienummer eller annan beteckning handlingen fått vid registreringen, i förekommande fall uppgifter om handlingens avsändare eller mottagare, och i korthet vad handlingen rör.

Dessa bestämmelser om diarieföring har kommit till för att garantera att den som vill ta del av allmänna handlingar också har denna möjlighet bl.a. genom att handlingarna går att identifiera. Ett annat syfte som diarieföringen möjliggör är kontrollfunktionen. Omständigheten, att myndigheterna är medvetna om att deras handlingar när som helst kan bli föremål för granskning, utgör en betydelsefull garanti för att mål och ärenden handläggs korrekt (Alf Bohlin, *Offentlighetsprincipen*, åttonde uppl., 2010, s. 23).

Högskoleverket konstaterar beträffande studentärenden att det har funnits få handlingar att granska. Detta beror på att det har förekommit få ärenden om tillgodoräknande och anstånd med att påbörja studierna. Några överklagade studentärenden har heller inte funnits att granska. Dessutom framkom att skriftliga avslagsbeslut i ärenden om antagning inte fattas. De som inte antas får endast ett besked via e-posten. Verket har också kunnat konstatera

att beslut har saknats i fyra ärenden om tillgodoräkning (se vidare avsnittet om formella krav på högskolans beslut).

Med anledning av att några av ärendena om tillgodoräkning har diarieförts men inte alla vill Högskoleverket uppmärksamma högskolan på att Justitieombudsmannen (JO) har uttalat följande. Det råder visserligen frihet för en myndighet att avgöra om allmänna handlingar, för vilka sekretess inte gäller, ska registreras eller om registreringen ska ersättas med en på visst sätt ordnad förvaring av handlingarna. När myndigheten har bestämt sig för ettdera systemet måste detta emellertid tillämpas konsekvent. Det kan således inte godtas att allmänna handlingar av ett visst slag ömsom registreras, ömsom ”bara” hålls ordnade i viss ordning. Om det t.ex. har bestämts att handlingar tillhörande vissa ärendeslag ska registreras krävs det således att alla nämnda handlingar som hör till sådana ärenden också diarieförs (jfr JO:s i ämbetsberättelser 1995/96 s. 485–488).

Vid granskningen framkom att flera av ärendena om studieuppehåll och ett anståndsärende inte ankomststämplats. Enligt 5 kap. offentlighets- och sekretesslagen finns inte någon uttrycklig skyldighet att ankomststämpla handlingar som inte registreras. När det är fråga om myndighetsutövning mot enskild, såsom vid bl.a. ärenden om anstånd och studieuppehåll, anser Högskoleverket att det är lämpligt att på ansökningshandlingarna ange när den kommit in. Beräkningen av handläggningstiden underlättas också om handlingarna ankomststämplas. Det är således lämpligt att sätta en ankomststämpel på alla inkommande allmänna handlingar (jfr JO:s beslut 2004-03-09, dnr 4675-2003).

Högskoleverket utgår från att Konsthögskolan beaktar de synpunkter som verket framfört.

## Posthantering

Högskoleverket har bitt Kungl. Konsthögskolan att beskriva rutinerna för hantering av post och e-post. Dessutom har verket frågat om det finns rutiner för hantering av post som adresserats till de anställda personligen vid deras ledigheter eller annan frånvaro.

Kungl. Konsthögskolan har svarat följande. Registratören öppnar post, utom personadresserad post, och registrerar handlingar som sedan lämnas till handläggare för åtgärder. När det gäller e-post finns rutiner beskrivna i personalhandboken.

Vid längre ledighet för undervisande personal samlar registratören in posten och skickar det som bedöms vara viktigare till personens adress. Fullmakter finns men används i liten omfattning.

Vid samtal vid registraturen framkom bl.a. följande. Registratören brukar arbeta på sommaren och ber då att få fullmakter från personalen på förvaltningen. På sommaren kommer dock lite post till lärarna, och då rör det sig

mest om inbjudningar till vernissage från tidigare studenter. Fullmakterna gäller endast pappersförsändelser.

Högskoleverket konstaterar att det i personalhandboken under rubriken *E-post* anges att ”som anställd är du skyldig att lämna e-post som ska diarieföras till registrator. Vid längre frånvaro, t.ex. semester o annan längre tjänstledighet måste du ge fullmakt åt någon annan anställd att öppna din e-post om du inte gör det själv”. Vidare anges i personalhandboken under rubriken *Posthantering* ”Vid ledighet ska anställda lämna fullmakt till registrator som då öppnar all direktadresserad post”.

Vidare framgår av personalhandboken att de anställda är skyldiga att lämna post som ska diarieföras till registratorn och att det gäller både vanlig post och e-post.

Högskoleverket har också tagit del av de fullmakter som finns vid Konsthögskolan och konstaterar att fem personer har lämnat fullmakter, däribland rektorn, personalchefen och enhetschefen för utbildning och forskning samt internationalisering.

### **Högskoleverkets bedömning**

Myndigheter måste vid förfrågan från någon enskild kunna pröva om den post som är adresserad till de anställda personligen utgör en allmän handling. Myndigheter måste därför ha tillgång till de anställdas post vid deras frånvaro. Justitieombudsmannen (JO) har i ett beslut uttalat, att om befattningshavare har egna e-postadresser hos en myndighet, måste myndigheten ha rutiner som tillförsäkrar att såväl innehållet i befattningshavarens e-postlåda som e-postloggen är tillgängliga för myndigheten även under befattningshavarens frånvaro. Myndigheters rätt att ta del av vanliga postförsändelser som har adresserats direkt till en befattningshavare grundas normalt på fullmakt från befattningshavaren. Ett sådant system är lämpligt även för e-posten. Se JO:s beslut den 22 januari 2002, dnr 2668-2000.

Vidare har JO i ett annat beslut yttrat sig om den konflikt som kan uppstå om personalen inte har lämnat något medgivande till att någon annan öppnar hans eller hennes post som är personadresserad. Beslutet gällde en arbetsgivare som öppnade all post, även brev som var adresserade personligen till de anställda, och någon fullmakt fanns inte i det aktuella fallet. JO anförde att en försändelse som är adresserad till en myndighet inte får bli liggande oöppnad om en tjänsteman av någon anledning inte är närvarande. Dock får man inte bortse från möjligheten att försändelsen inte rör tjänsten, utan mottagarens rent privata angelägenheter. Ett brytande av försändelsen kan därför komma i konflikt med intresset att slå vakt om privatlivets helgd, jfr också bestämmelsen i 4 kap. 9 § brottsbalken om intrång i förvar. För att en myndighet ska kunna komma till rätta med de problem, som kan uppstå beträffande personadresserad post, är det lämpligt att de anställda ger fullmakt till någon annan vid myndigheten att öppna post med personlig adress. Myndigheten kan dock

inte kräva att samtliga anställda ska ge fullmakt till registratorn eller någon annan. Se JO:s beslut den 16 november 2001, dnr 2022-2000.

Högskoleverket vill framhålla att bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet (offentlighetsprincipen) är tillämpliga på både pappersförsändelser och post som sänds på elektronisk väg. Bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF).

I 2 kap. 1 § TF anges följande. Till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning ska varje svensk medborgare ha rätt att ta del av allmänna handlingar.

Enligt 2 kap. 3 § TF förstås med handling en ”framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel”. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt 6 eller 7 § TF är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten.

En förutsättning för att offentlighetsprincipen ska kunna fungera i praktiken är att det går att ta reda på vilka allmänna handlingar som finns hos en myndighet. Grundläggande bestämmelser om myndigheternas skyldighet att registrera (diarieföra) allmänna handlingar finns därför i offentlighets- och sekretesslagen.

Det anförda innebär att e-brev ska hanteras så att allmänheten kan få vetskap om deras existens och kunna ta del av försändelsen vid förfrågan. Det räcker inte heller med att varje handläggare själv bevakar sin e-post. Myndigheter måste ha tillgång till de e-brev som skickas till de anställda vid deras frånvaro för att vid förfrågan från någon enskild kunna pröva om den aktuella handlingen utgör en allmän handling. En sådan prövning ska ske genast respektive skyndsamt (se 2 kap. 12 och 13 §§ TF).

Högskoleverket är positivt till att Konsthögskolan har information till de anställda om hur de ska hantera post som adresserats till dem personligen. Det gäller även vid deras frånvaro. Konsthögskolan har således skapat förutsättningar för att kunna registrera och tillhandahålla allmänna handlingar även när någon är frånvarande. Det framkom dock att det är få som har lämnat någon fullmakt, endast personer på förvaltningen. Fullmakten gäller inte e-post. Högskoleverket utgår från att Kungl. Konsthögskolan ser till att rutinerna för att tillhandahålla allmänna handlingar fungerar.

# Förvaltningslagen och myndighetsförordningen

## Besök och öppethållande

Högskoleverket har bett Kungl. Konsthögskolan att redogöra för hur den uppfyller kraven på att myndigheterna bl.a. ska ta emot besök och hålla öppet under vissa tider.

Kungl. Konsthögskolan har lämnat följande svar. På högskolans webbplats finns information om hur man tar kontakt med högskolan via telefax, e-post, telefon, post och personligt besök. Telefonväxel och reception finns belägen i högskolans huvudentré och receptionen är öppen måndag–fredag, kl. 08.30–16.30 och lunchstängd kl. 12–13. Alla anställda har mobiltelefon och kan nås under kontorstid. Under semestertid och julhelger kan receptionens öppethållande vara begränsat till ett par timmar varje vardag, vilket annonseras på webbplatsen. Utomstående kan under de begränsade öppettiderna komma i kontakt med högskolan via telefon. Information finns på webbplatsen angående eventuella begränsningar.

## Högskoleverkets bedömning

I 5 § förvaltningslagen (1986:223) ställs krav på att myndigheter ska ta emot besök och telefonsamtal från enskilda samt hålla öppet under vissa tider. Myndigheterna ska också se till att det är möjligt för enskilda att kontakta dem med hjälp av telefax och elektronisk post och att svar kan lämnas på samma sätt. I paragrafens tredje stycke anges att en myndighet ska ha öppet under minst två timmar varje helgfri måndag till fredag för att kunna ta emot och registrera allmänna handlingar och för att kunna ta emot framställningar om att få ta del av allmänna handlingar som förvaras hos myndigheten.

Högskoleverket bedömer att kraven i 5 § förvaltningslagen uppfylls.

## Handläggningstider

Högskoleverket har frågat var i Kungl. Konsthögskolans organisation ärenden om antagning, tillgodoräknande och examensbevis handläggs och om högskolan har riktlinjer för hur lång handläggningstiden för olika ärenden bör vara. Verket har vidare frågat vad högskolan anser vara en acceptabel handläggningstid för examensärenden och bett om en redogörelse för hur lång handläggningstiden normalt är för överlämnande av ett överklagande till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) uppdelat på de olika ärendekategorier som förekommer.

Kungl. Konsthögskolan har svarat följande. Dessa ärenden handläggs inom enheten för utbildning och förvaltning. Högskolan har inte explicita regler för

hur lång handläggningstiden för olika ärenden ska vara. Däremot finns en praxis att skyndsamt handlägga respektive ärende, vilket i praktiken innebär att ärendena handläggs omgående och maximalt inom tre veckor. Högskolan anser att en acceptabel handläggningstid för examensärenden är tre veckor.

När det gäller handläggningstiden för överlämnande av ett överklagande till Överklagandenämnden för högskolan har Konsthögskolan svarat bl.a. följande. Normal handläggningstid är en vecka. Oftast kommer ett överklagande in någon av de sista dagarna under en treveckorsperiod då en sökande kan överklaga. Vid senaste tillfället löpte överklagandetiden ut den 8 juni och högskolan skickade in överklagandena till ÖNH den 13 juni. Kungl. Konsthögskolan angav också när högskolans yttrande beräknade lämnas.

Högskolan har dock inga överklagade ärenden om tillgodoräknande eller examensbevis att redovisa.

### **Högskoleverkets bedömning**

I 7 § förvaltningslagen anges bl.a. att varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

#### **Examensärenden**

Av 6 kap. 9 § högskoleförordningen framgår att en student som uppfyller fordringarna för en examen ska på begäran få examensbevis av högskolan.

Högskoleverket har vid besöket på Kungl. Konsthögskolan granskat 20 slumpvis utvalda ärenden om utfärdande av examensbevis. Högskoleverket har informerats om att examensbevisen utfärdas automatiskt när en student har avslutat sina studier och att diploma supplement bifogas. Examensbevisen delas ut vid en gemensam avslutningsceremoni på våren.

Justitieombudsmannen (JO) har i flera beslut uttalat sig om handläggningstiden för examensbevis. I ett ärende hade handläggningen av två studenters ansökningar om examensbevis tagit fyra och en halv respektive två och en halv månad. JO fann att handläggningstiderna, mot bakgrund av det allmänna skyndsamhetskravet i 7 § förvaltningslagen, inte var godtagbara (se JO:s beslut 2004-12-06, dnr 314-2004 och 673-2004).

Högskoleverket anser att handläggningstiden för examensärenden normalt inte bör överstiga två månader.

Eftersom det inte finns några ansökningshandlingar från studenterna går det inte att klarlägga hur lång handläggningstiden har varit i varje enskilt fall. Samtliga granskade examensbevis är dock utfärdade i slutet av maj. Högskoleverket kan därför dra slutsatsen att Konsthögskolans uppgifter, om att examensbevisen utfärdas i samband med att studenten avslutar sina studier och delas ut vid en gemensam avslutningsceremoni, stämmer. Handläggningstiderna för examensbevisen får således, trots att de inte går att säkert fastställa, anses vara föredömligt korta.

Ett problem som Högskoleverket kan se med att studenterna inte ansöker om examensbevis är att det inte framgår vilken examen studenten begärt och om högskolan har utfärdat den. Man bör i detta sammanhang också beakta att ett avslag på en students begäran att få ett examensbevis går att överklaga till Överklagandenämnden för högskolan. Att Konsthögskolan endast har tillstånd att utfärda två olika examina förändrar inte verkets bedömning.

#### Ärende om tillgodoräknande

Av det ärende som Högskoleverket granskat vad gäller tillgodoräknande framgår att handläggningstiden varit föredömligt kort.

#### Ärenden om anstånd och studieuppehåll

Vid besöket hos Kungl. Konsthögskolan har verket granskat tre ärenden om *anstånd* med att påbörja studier. Ankomstdatum framgår av två av de granskade ärendena genom datum i det elektroniska brevet. I det tredje ärendet saknar ansökningsbrevet ankomststämpel, men brevet har daterats av den sökande. Uppgift om kopia till den sökande finns på besluten, men expedieringsdatum saknas. Verket utgår dock från att besluten har expedierats i anslutning till beslutsdatum. Högskoleverket har mot denna bakgrund räknat handläggningstiden från ankomstdatum eller brevdatum till datum för beslutet. Handläggningstiden för ärendena är en, fyra respektive sju dagar. Högskoleverket anser att handläggningstiderna för de granskade ärendena om anstånd är föredömligt korta.

Högskoleverket har även granskat tio ärenden om *studieuppehåll*. I fem ärenden har ansökningsblanketterna ankomststämplats. Ankomstdatum framgår i tre av de granskade ärendena genom datum i det elektroniska brevet. I två ärenden saknas ankomststämpel, men ansökan har daterats av den sökande. Uppgift om kopia till den sökande finns på besluten, men expedieringsdatum saknas. Verket utgår dock från att besluten har expedierats i anslutning till beslutsdatum. Högskoleverket har mot denna bakgrund räknat handläggningstiden från ankomstdatum eller ansökningsdatum till datum för beslutet. Handläggningstiden för ärendena varierar från en dag till 24 dagar. I åtta av tio ärenden uppgår handläggningstiden till som mest fem dagar. Högskoleverket anser att handläggningstiderna för de granskade ärendena om studieuppehåll i huvudsak är föredömligt korta.

Sammantaget uppfylls kravet i 7 § förvaltningslagen på snabb handläggning i de granskade ärendena om anstånd och studieuppehåll.

#### Rättning av prov

Vid besöket upplyste Kungl. Konsthögskolan om att examinationen inte sker genom traditionella skrivningar, normalt sker i stället kontinuerliga utvecklingssamtal mellan studenterna och deras lärare.

Någon granskning av rättningstider är därför inte aktuell.

## Överklagade ärenden

Kungl. Konsthögskolan har enligt uppgift inte mottagit några överklagade studentärenden. Högskoleverket har därför inte kunnat ta några stickprov för att kontrollera handläggningstiderna.

Det ska dock i sammanhanget noteras att Konsthögskolan vid antagning till kandidatprogrammet ställer upp *konstnärlig förmåga* som särskilt behörighetskrav. Denna bedömning görs sedan i ett första *urval* där den konstnärliga förmågan bedöms utifrån inskickade arbetsprover. I detta första urval sorteras de ut som inte uppfyller kravet på konstnärlig förmåga, dvs. *särskild behörighet*. De sökande som inte går vidare till nästa urval får ett standardiserat e-postmeddelande.

Även om Konsthögskolan väljer att kalla detta för ett urval så är det i praktiken en behörighetsprövning, vilken i enlighet med 12 kap. 2 § 2 högskoleförordningen (1993:100) går att överklaga. Så vitt framkommit fattar Konsthögskolan inget beslut om att en sökande inte uppfyller kravet på särskild behörighet och den sökande ges inte heller någon besvärshänvisning för ett eventuellt överklagande. Detta är en uppenbar brist i fråga om rättssäkerhet för de som söker en utbildning vid högskolan (se vidare avsnittet *Antagningsordning*).

## Överklagandehänvisningar

Högskoleverket har bett Konsthögskolan att ge in kopior av samtliga typer av överklagandehänvisningar som förekommer inom högskolan. Högskoleverket har vidare frågat om högskolan har riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras och, om så är fallet, bett högskolan att bifoga riktlinjerna. Högskoleverket har dessutom frågat om det alltid finns en överklagandehänvisning vid negativa beslut om examen och vid negativa beslut om tillgodoräknande.

Konsthögskolan har bifogat kopior av de överklagandehänvisningar som förekommer vid högskolan och svarat bl.a. följande. Konsthögskolan har inte tagit fram riktlinjer för överklagande. När det gäller anställningsärenden används HSV Rapport 2006:51 R. Konsthögskolan har hittills inte haft något överklagande i studieärende och har inga skriftliga riktlinjer, men har en beredskap för hur ett sådant ärende skulle hanteras i förekommande fall.

Negativa beslut om examen och tillgodoräknande har hittills inte förekommit vid Konsthögskolan. Även här finns en beredskap för hur ett sådant ärende skulle hanteras. Överklagandehänvisning för studieuppehåll finns, som lätt kan göras om till att avse examen eller tillgodoräknande. Följande överklagandehänvisningar har getts in.

- överklagandehänvisning vid avslag för studieuppehåll
- överklagandehänvisning vid beslut om anställning
- överklagandehänvisning vid avslag om begäran av utlämnande av personuppgifter/allmän handling.



### **Högskoleverkets bedömning**

I 21 § förvaltningslagen anges bl.a. att om ett beslut går parten emot, och kan överklagas, ska parten underrättas om hur beslutet kan överklagas. Enligt bestämmelsen har myndigheter således en skyldighet att lämna en överklagandehänvisning. Av 23–25 §§ förvaltningslagen framgår hur beslut överklagas. Överklagandehänvisningen måste överensstämja med vad som föreskrivs i 23 § förvaltningslagen om hur ett beslut överklagas, t.ex. tiden för överklagandet och klagoskrivelsens adressat. Av överklagandehänvisningen bör det också framgå att överklagandet ska vara ställt till den instans som ska pröva överklagandet. Anges överinstansen som skrivelsens adressat klargörs att det är fråga om ett överklagande och inte en önskan om att beslutsmyndigheten själv ska ompröva sitt beslut (se Hellner och Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, 2 uppl., 2007, s. 249).

Högskoleverket har granskat de överklagandehänvisningar som Konsthögskolan har gett in till verket. Högskoleverket konstaterar att överklagandehänvisningarna innehåller de uppgifter som krävs enligt förvaltningslagen.

I sammanhanget ska dock noteras de brister som föreligger i antagningsprocessen (se vidare avsnitten *Antagningsordning* och *Handläggningstider*).

### **Formella krav på högskolans beslut**

Högskoleverket har frågat om Kungl. Konsthögskolan uppfyller de formella kraven på beslut som framgår av bestämmelserna i myndighetsförordningen (2007:515) och förvaltningslagen (1986:223).

Kungl. Konsthögskolan har svarat att dessa krav uppfylls. Högskolan har tagit fram en gemensam beslutsmodell för att öka rättssäkerhet och transparens.

Högskoleverket har begärt att få del av beslut fattade av rektor och andra befattningshavare på högskolan.

### **Högskoleverkets bedömning**

Enligt 20 § myndighetsförordningen ska ärendena hos en myndighet avgöras efter föredragning. I arbetsordningen eller i särskilda beslut får myndigheten dock bestämma att ärenden som avgörs av någon annan person än myndighetens chef inte behöver föredras. Myndighetschefen får utan föredragning fatta beslut som inte kan skjutas upp till dess att ärendet har hunnit föredras.

Det framgår av 21 § myndighetsförordningen att det för varje beslut i ett ärende ska upprättas en handling som visar

1. dagen för beslutet
2. beslutets innehåll
3. vem som har fattat beslutet
4. vem som har varit föredragande
5. vem som har varit med vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Vid myndighetsutövning mot någon enskild är även bestämmelserna i 19–21 §§ förvaltningslagen tillämpliga. I sådana fall ska ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende som huvudregel innehålla de skäl som har bestämt utgången. Skälen får dock utelämnas helt eller delvis bl.a. om beslutet inte går någon part emot eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövt att upplysa om skälen eller om beslutet rör tjänstetillsättning, antagning till frivillig utbildning, betygssättning, tilldelning av forskningsbidrag eller något jämförbart. Har skälen utelämnats, bör myndigheten på begäran av den som är part om möjligt upplysa honom eller henne om dem i efterhand. Om beslutet går parten emot och kan överklagas, ska en underrättelse lämnas om hur det kan överklagas och om eventuell avvikande mening.

### Beslut av rektor och andra befattningshavare

Högskoleverket har tagit del av den mall för beslut av rektor och andra befattningshavare inom förvaltningen som högskolan bifogat. Verket har därutöver granskat fem slumpvist valda beslut från 2012 fattade av rektorn och andra befattningshavare inom förvaltningen. Besluten samlas i en särskild pärm vid förvaltningen och är därför överskådliga och tillgängliga för dem som önskar ta del av dem. Granskningen föranleder följande synpunkter.

En beslutsmall kan vara en värdefull hjälp för utformningen av beslutshandlingar. Högskoleverket finner dock att högskolans beslutsmall endast delvis är ändamålsenlig. I mallen finns, utöver uppgift om beslutsfattare och föredragande, en mening som anger ”Med i beslutet är även titel + namn”. Denna formulering återfinns i flera av de olika beslut som Högskoleverket granskat vid tillsynsbesöket.

Bestämmelsen i 21 § myndighetsförordningen bygger på en tydlig rollfördelning mellan olika befattningshavares uppgifter och en skillnad görs mellan den (eller de) som är beslutsfattare, den som är föredragande och den som är med vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet. Motsvarande rollfördelning finns även i andra författningar, t.ex. förvaltningslagen. Mot denna bakgrund framstår det som oklart om den redovisade formuleringen i beslutsmallen syftar på en person som fattar beslut (deltar i beslutet) eller en person som endast har deltagit i den slutliga handläggningen utan att formellt ha fattat beslutet. Enligt rektorns och förvaltningschefens delegationer ska beslut i vissa ärenden fattas av två personer gemensamt (t.ex. en professor och chefen för utbildnings- och forskningsenheten). Enligt delegationsordningarna gäller dock inte sådant gemensamt beslutsfattande för alla ärenden vid högskolan. Om mallen används genomgående vid alla beslut kan därför beslutshandlingarna i vissa situationer bli missvisande (jfr beslut 2012-02-02 om kostnadsersättning för studenter inom fri konst). Med utgångspunkt i delegationsordningarna och 21 § myndighetsförordningen bör därför högskolan se över beslutsmallen och hur den ska användas i olika ärenden.

När det gäller de granskade beslutshandlingarna konstaterar verket att två av dessa saknar uppgift om föredragande (beslut 2012-02-21 angående ny orga-

nisationsplan och beslutsordning samt 2012-02-02 om kostnadsersättning för studenter inom fri konst).

Högskoleverket har i övrigt inga synpunkter att redovisa.

#### Ärenden som saknar skriftliga beslut

Vid besöket uppgav Kungl. Konsthögskolan följande. Det fattas inte några skriftliga beslut över de sökande som inte blir antagna. De sökande som inte antas får endast ett besked via e-posten.

Verket fick ta del av den mall på antagningsbesked som skickas till de sökande som antagits.

Vid besöket framkom också att fyra ärenden om tillgodoräknande saknade beslut.

Vid antagning till utbildning gäller enligt 4 kap. högskolelagen att högskolorna ska ta emot sökande som uppfyller behörighetskraven för studierna. Om inte alla behöriga sökande till en utbildning kan tas emot ska ett urval göras bland dem. I 7 kap. högskoleförordningen anges att frågor om antagning avgörs av högskolan och att ett maskinellt framtaget besked om antagning gäller såsom högskolans beslut. Av 12 kap. samma förordning framgår att beslut om att en sökande inte uppfyller kraven för behörighet kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH). En förutsättning för att ett beslut ska kunna överklagas är också att det är dokumenterat (Hellners och Malmqvist, *Förvaltningslagen med kommentarer*, 3 uppl., 2010, s. 234).

Av 21 § förvaltningslagen framgår att vid myndighetsutövning mot någon enskild ska en sökande underrättas om innehållet i beslutet och myndigheterna bestämmer hur underrättelsen ska ske. Om beslutet går en sökande emot och kan överklagas ska underrättelse ges om hur han eller hon kan överklaga det. Förvaltningslagen utgår från att myndigheter dokumenterar sina beslut, även om det inte finns någon uttrycklig föreskrift om detta i lagen. En dokumentationsskyldighet följer dock av allmänna rättsgrundsatser. Vissa regler i förvaltningslagen förutsätter att beslutet ska dokumenteras. En förutsättning för att ett beslut ska kunna överklagas är att det är dokumenterat (Hellners och Malmqvist, *Förvaltningslagen med kommentarer*, 3 uppl., 2010, s. 234).

Av 12 kap. högskoleförordningen framgår att beslut, om att en sökande inte uppfyller kraven för behörighet och beslut att inte bevilja en student att få fortsätta sina studier efter studieuppehåll, kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH). ÖNH har i ett beslut (beslut 2001-10-02, reg.nr 32-556-01) avvisat ett överklagande av ett beslut om behörighet på grund av att det inte fanns något skriftligt beslut. Högskoleverket konstaterar att det saknas skriftliga beslut i fyra ärenden om tillgodoräknande och att inga skriftliga avslagsbeslut fattas i antagningsärenden. Även om det inte finns något krav på att beslut ska vara skriftliga anser Högskoleverket att en tydlig myndighetsutövning kräver detta. Som framgår är det också en förutsättning för att få sin sak prövad av ÖNH.

Högskoleverket anser således att det är viktigt ur rättssäkerhetssynpunkt att högskolan dokumenterar sina beslut. Vad gäller antagningsbesluten ska det också tydligt framgå om avslagsbesluten avser behörighet eller urval, eftersom bristande behörighet till skillnad från urvalsbeslut går att överklaga. Om det är fråga om bristande behörighet ska högskolan också ge en överklagandehänvisning så att studenten får möjlighet att ta tillvara sin rätt i högre instans. Högskoleverket utgår från att högskolan snarast ser över rutinerna om beslutsdokumentation för ärenden om antagning och tillgodoräknande.

## **Författningsenlig verksamhet**

Högskoleverket har frågat vilka åtgärder Kungl. Konsthögskolan vidtar för att säkerställa att verksamheten bedrivs författningsenligt.

Kungl. Konsthögskolan har svarat följande.

Styrelsen har utsett en internrevisor, som svarar inför styrelsen, för att tillse att ledningen utför det operativa arbetet på ett säkert och effektivt sätt. Årsredovisning och underlag granskas av internrevisorn innan styrelsebeslut fattas. Internrevisorn granskar också årligen en verksamhet på uppdrag av styrelsen.

För att högskolan ska kunna utöva utbildning och forskning samt samverkan finns inrättade nämnder och råd vars uppgift är att stödja rektorn i beslutfattande och bevaka att kvaliteten på verksamheten är hög. I styrelsen och några centrala nämnder finns externa ledamöter för att bredda beslutsberedandet och tillse att högskolan får inflöde av ny kunskap och erfarenhet. I högskolans ledningsstrukturer finns studenter med för att bevaka de studenträttsliga aspekterna. I lärarförslagsråd tas alltid externa sakkunniga med i beslutsberedandet för att säkra kvalitet. Sakkunniga anlitas för att göra bedömningar av sökande till lärartjänster.

Kompetensutveckling sker för utbildande, forskande och förvaltande personal. Flertalet lärare har deltagit i högskolepedagogisk utbildning och nyanställda lärare deltar i Högskolepedagogisk grundkurs (7,5 högskolepoäng) som Konstfack anordnar om de inte har sådan utbildning vid anställningens början. Förvaltningspersonal och lärare deltar i olika relevanta utbildningar inom respektive område.

Högskolans förvaltning är aktiv i olika nätverk för förvaltningschefer, utbildningspedagogiska nätverk, IT-nätverk, registratorsnätverk, rektorsmöten, ekonomichefsnätverk, personalchefsnätverk m.m. Förvaltningen deltar i SUHF:s olika grupper och möten, Högskoleverkets möten, Arbetsgivarverkets träffar, Ekonomistyrningsverkets nätverk m.m.

Representanter för de konstnärliga högskolorna i Stockholm träffas regelbundet, på olika nivåer, från rektorsmöten till olika handläggartreffar, med syftet att öka effektivitet och synliggöra områden för samverkan och kunskapsutbyten.

### **Högskoleverkets bedömning**

Av 3 § myndighetsförordningen framgår att myndighetens ledning ansvarar inför regeringen för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel. Det framgår av 2 kap. 2 § högskoleförordningen att det är styrelsen för högskolan som har detta ansvar.

Det som Kungl. Konsthögskolan har redovisat i sitt svar är grundläggande för att verksamheten bedrivs författningsenligt. Kungl. Konsthögskolan omfattas inte av kravet i 1 kap. 5 a § högskoleförordningen om att ha en internrevision. Högskoleverket ser positivt på att Konsthögskolan ändå valt att utse en internrevisor. Av Konsthögskolans redovisning och Högskoleverkets granskning framgår också att det sedan en tid pågått ett arbete på högskolan för att ta fram nya styrdokument och mallar i olika frågor. Högskoleverket ser positivt på arbetet och utgår från att högskolan också ser över de frågor som verket har haft synpunkter på i de olika avsnitten. Rapporten kommer att följas upp. Högskoleverket har dessutom anmodat Kungl. Konsthögskolan att senast den 31 december 2012 redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av Högskoleverkets uttalanden i avsnittet om kursplaner och utbildningsplaner.

Högskoleverket är en myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, tillsyn, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar och analyser, bedömning av utländsk utbildning och studieinformation.

Läs mer på vår webbplats [www.hsv.se](http://www.hsv.se).